

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
Факультет іноземних мов

*Актуальні проблеми філології та методики викладання
іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі*

*Всеукраїнська науково-практична конференція
Матеріали конференції*

30 жовтня 2024 року
УДК 81+[37.016:81'243](06)

Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі : матеріали Всеукраїнської науково практичної конференції, 30 жовтня 2024 р. Вінниця / гол. ред. О. М. Ігнатова. Вінниця : ТОВ «Друк». 2024. 196 с.

Редакційна колегія:

Ігнатова О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (*головний редактор*);

Жовнич О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана факультету іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського з наукової роботи;

Яцишин О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;

Бучацька С.М. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;

Колядич Ю.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;

Матієнко О.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;

Подзигун О.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;

Федик Т.В. – асистент кафедри іноземних мов ВДПУ імені Михайла Коцюбинського.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі», підготовлені викладачами закладів вищої і середньої освіти України, а також здобувачами вищої освіти – студентами й аспірантами. Доповіді відображають широкий спектр досліджень у галузі лінгвістики, літературознавства, перекладознавства, педагогіки та методики викладання іноземних мов під час воєнного стану.

Друкується за ухвалою навчально-методичної комісії факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 3 від 7 листопада 2024 року)

УДК 81+[37.016:81'243](06)

© Автори статей, 2024

© Кафедра іноземних мов

© Факультет іноземних мов

СЕКЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА АСПІРАНТІВ

Бідюк Наталя

Хмельницький національний університет

РОЗВИТОК ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Широке використання цифрових технологій суттєво трансформує можливості учителів щодо вибору індивідуальних освітніх траєкторій, векторів саморозвитку та самовдосконалення.

Професійна діяльність учителя іноземної мови і літератури вирізняється творчим поєднанням високого рівня знань з іноземної мови та практичних умінь використання засобів цифрової дидактики у викладанні іноземної мови. Професійний успіх учителя суттєвою мірою залежить від результативності впровадження інноваційних технологій навчання під час підготовки в закладах вищої освіти. Результати опитування здобувачів вищої освіти спеціальності «Середня освіта. Мова і література (англійська, німецька)» у Хмельницькому національному університеті засвідчують, що лише 43% здобувачів володіють знаннями й уміннями використання цифрових застосунків у навчальному процесі, а відповідно у викладанні іноземної мови. У зв'язку з цим актуалізована проблема задоволення освітніх та професійних потреб майбутніх учителів іноземної мови і літератури у творчій самореалізації в інформаційно-освітньому просторі, зокрема в ефективній організації занять з іноземної мови за допомогою інноваційних технологій та засобів цифрової дидактики.

Дидактична цінність цифрових технологій та застосунків у навчанні іноземної мови і літератури полягає в диференціації їх відповідно до всіх аспектів розвитку мовних та мовленнєвих компетентностей. Наприклад, засоби створення розумових карт і лексичних хмар (“Wordle”, “Wordnik”, “Flickriver”, “Tagxedo”) для розвитку лексичної компетентності; перекладацькі застосунки (“Phras.in”, “PhraseUp”); інструменти для ідентифікації наголосу та вимови (“Forvo”, “Howjsay”, “PhoTransEdit”); засоби розвитку візуальної рецептивної діяльності (“TagBulb”, “WallWisher”, “SimplyBox”, “Storify”); інструменти для розвитку аудитивної діяльності (“Urtak”, “Intervue Me”, “ESL Video”); застосунки для аудіо-, відеозапису (“Audacity”, “AudioBoo”, “Animoto”,

“VoiceThread”, “Podomatic”, “Makebelief Comics”); засоби для створення текстів і публікації (“Write or Die”, “Posterous”, “Sync In”, “Storybird”); інструменти для створення різних видів тестів та інтерактивних комунікативних завдань (“Kahoot”, “Quizizz”, “Quizlet”, “Socrative”, “Onlinetestpad”, “LearningApps”).

Використання засобів цифрових технологій в умовах онлайн навчання сприяє подоланню або мінімізації індивідуальних «антимотивів» іншомовного

3

мовлення; удосконаленню складних аспектів розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності (наприклад, мовлення в інтелектуально або психологічно ускладнених умовах, розуміння складних автентичних текстів, відшліфовування риторичного аспекту мовлення, розвиток умінь «швидкочитання» та ін.); розвитку соціолінгвістичних умінь та кроскультурної компетентності; виявленню та подоланню індивідуальних мовних дефіцитів; розвитку самоосвітньої методичної компетентності тощо.

Розвиток цифрової дидактики актуалізує проблему використання технології перевернутого навчання, що дає змогу здобувачам самостійно набувати професійно значущих знань, умінь та навичок, а також організовувати інтерактивну взаємодію під час аудиторного заняття. Ключові принципи технології перевернутого навчання акцентують увагу на розвитку мислення; інвестиціях часу; інтенсифікації навчальної взаємодії та співпраці; майстерності і вмотивованості педагога до застосування інноваційних технологій і методів навчання; правильного вибору цифрових застосунків. Серед здобувачів найбільш популярною та зручною для створення навчального контенту й користування базовими функціями визначено платформу “Canvas LMS”. Ефективним застосунком також є платформа “Edpuzzle”, функціонал якої дає змогу створювати власні відео та запитання до них, а також обирати вже готові відео з YouTube (“TED Talks”, “Khan Academy”, “National Geographic”, “Voice of America” та ін.).

Для розвитку у майбутніх учителів іноземної мови і літератури “soft skills” та навичок рефлексії результативним є використання інтерактивної онлайн дошки “Google Jamboard”. Розвиток критичного мислення вважається одним із базових компонентів фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови і літератури. Відтак продуктивними цифровими інструментами у цьому контексті є застосунок “Wordwall” та дошка “Padlet”, які уможливають виконання SWOT-аналізу проблемних питань й організації дискусій.

Суттєвою перевагою використання цифрових застосунків у навчальному процесі є можливість адаптації змісту, форм, методів і технологій навчання до індивідуальних потреб та інтересів здобувачів, постійному моніторингу навчальних результатів та внесення необхідних коректив у процес навчання з боку викладача. Вибір дидактично обґрунтованих та професійно доцільних цифрових застосунків підвищує мотивацію здобувачів до пізнавальної і професійної діяльності, зокрема до створення власних освітніх електронних /

цифрових продуктів; активізує внутрішні індивідуальні здібності, процеси мислення та вольові зусилля; сприяє розвитку готовності до самостійного вивчення та викладання іноземної мови, формуванню фахової майстерності.

THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOSTERING CRITICAL THINKING AND MEDIA LITERACY IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION FOR TECHNICAL UNIVERSITY STUDENTS

In today's digital age, where information is readily available at our fingertips, it is crucial for technical university students to develop not only foreign language skills but also critical thinking and media literacy. Information and Communication Technologies (ICTs) offer a vast array of tools and resources that can be leveraged to enhance these essential skills within foreign language education [1].

The integration of ICT in foreign language education, especially for technical university students, plays a significant role in fostering both critical thinking and media literacy. In today's digital age, ICT tools provide learners with access to a vast array of authentic resources, enabling them to develop essential language skills while also engaging in analytical and reflective learning practices.

Critical thinking development. ICTs offer a wide range of platforms and resources – online articles, interactive apps, multimedia content, and discussion forums – that push students to not only acquire knowledge but also evaluate, interpret, and synthesize information. Foreign language students in technical fields are often exposed to complex real-world scenarios, case studies, and problem-solving tasks through these platforms. This process encourages them to think critically, assess different viewpoints, and arrive at reasoned conclusions, enhancing their overall cognitive abilities [2].

Fostering critical thinking

Access to diverse perspectives	ICTs provide access to a wide range of authentic materials in the target language, exposing students to diverse perspectives and encouraging them to question assumptions and think critically about information.
--------------------------------	---

Interactive and collaborative learning	Online platforms and tools facilitate interactive and collaborative learning experiences where students can engage in discussions, debates, and problem-solving activities, fostering critical thinking and analysis skills.
Information evaluation and analysis	The abundance of information available online necessitates the ability to evaluate sources for credibility and bias. ICTs can be used to teach students how to critically analyse information and distinguish between reliable and unreliable sources.

5

Enhancing media literacy. Incorporating ICTs in foreign language education also allows students to develop media literacy, an increasingly crucial skill. Through online news, blogs, social media, and various multimedia sources, students are exposed to different forms of communication, including advertising, propaganda, and editorial content. This exposure requires them to discern credible sources, understand biases, and critique the intent and structure of media messages [3].

For technical university students, who are often trained to focus on facts and logic, ICTs enable them to adapt their analytical skills to digital content while becoming aware of global issues, social dynamics, and cross-cultural perspectives.

Developing media literacy

Understanding media messages	ICTs can be used to deconstruct media messages, analyse their underlying intentions, and identify potential biases. This helps students become more discerning consumers of information and avoid manipulation
Creating and sharing media	Through ICTs, students can create and share their own media content in the target language, encouraging them to think critically about audience, purpose, and message. This promotes active engagement with media and fosters creativity.
Digital citizenship	ICTs provide opportunities to teach students about digital citizenship, including online safety, privacy, and ethical behaviour. This empowers students to navigate the digital world responsibly and make informed

	choices.
--	----------

Real-world applications for technical students. Technical university students benefit uniquely from ICT integration due to the nature of their studies. They need to not only learn a foreign language but also apply it in technical fields such as engineering, information systems, or computer science. ICT platforms, like simulations and collaborative online environments, allow them to practice both language and technical skills simultaneously [4]. For example, collaborative tools such as virtual labs, online project management software, and global discussion forums provide opportunities to work on international projects, further honing their problem-solving and communication abilities in their field of expertise.

Specific applications of ICTs

Online language learning platforms	These platforms offer interactive exercises, multimedia resources, and opportunities for communication with native speakers, enhancing language acquisition and cultural understanding.
------------------------------------	---

Social media and online communities	These platforms can be utilized to connect with people from different cultures, practice language skills in authentic contexts, and gain exposure to diverse perspectives.
-------------------------------------	--

Digital storytelling and multimedia projects	These projects encourage students to express themselves creatively in the target language while developing critical thinking and media literacy skills.
Gamification and virtual reality	These technologies offer immersive and engaging learning experiences that can motivate students and enhance language acquisition.

The integration of Information and Communication Technologies in foreign language education, especially for technical university students, plays a significant role in fostering both critical thinking and media literacy. In today's digital age, ICT tools provide learners with access to a vast array of authentic resources, enabling them to develop essential language skills while also engaging in analytical and reflective learning practices.

ICTs have the potential to significantly enhance foreign language education for technical university students by fostering critical thinking and media literacy skills. By leveraging the vast array of tools and resources available, educators can create dynamic and engaging learning experiences that prepare students to navigate the complexities of the digital world and become informed global citizens [5].

It is important to note that effective integration of ICTs requires careful planning and training for educators. The focus should be on using technology to support meaningful learning experiences rather than relying on it as a substitute for traditional teaching methods. Access to technology and digital literacy skills should be ensured for all students to ensure equitable learning opportunities.

By embracing the potential of ICTs and using them strategically, educators can empower technical university students with the language skills, critical thinking abilities, and media literacy they need to succeed in the 21st century.

In conclusion, the use of ICTs in foreign language education for technical university students is a powerful method for developing critical thinking and media literacy. It provides learners with essential tools for navigating today's information rich world, ensuring they are not only proficient in language but also equipped to analyse, critique, and engage with digital content effectively. As ICT continues to evolve, its role in shaping the future of language education and cognitive skills development will only become more vital.

References

1. Rodrigues A. L., Cerdeira L., Machado-Taylor M. d. L., Alves H. Technological Skills in Higher Education – Different Needs and Different Uses. *Education Sciences*. 2021. Vol. 11, No. 7. P. 326.
DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci11070326>.

2. Nykyporets S. S. Information and communication technology (ICT) as a catalyst for lifelong learning and professional growth. *Distance Education in Ukraine: Innovative, Normative-Legal, Pedagogical Aspects*. 2024. Vol. 1, No. 4. P. 125–136. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5495.1.18888>.
3. Kot S. O., Nykyporets S. S. Utilization of artificial intelligence in enhancing English language proficiency in tertiary education. In *Science and Education in the Third Millennium: Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Sphere, Management*. Lublin, Poland: International Collective Monograph, 2024. Chap. 10. P. 250–274.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11279390>.
4. Nykyporets S. S., Kot S. O., Hadaichuk N. M., Melnyk M. B., Boiko Y. V. Innovative pedagogical strategies for utilizing online platforms in foreign language acquisition. Current issues in modern science. Series “Pedagogy”. 2024. No. 5(23). P. 730–743. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5\(23\)-730-743](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5(23)-730-743).
5. Nykyporets S. S., Herasymenko N. V., Chopliak V. V. Cognitive strategies impacting the structural composition of translated technical and scientific texts: An analysis of translation methodologies. In *Topical issues of translation of specialized texts: Scientific monograph*. Baltija Publishing, 2023. P. 130–154.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-394-1-7>.
6. Nykyporets S. S., Kot S. O., Boiko Yu. V., Melnyk M. B., Chopliak V. V. Advanced integration of virtual information environments (VIEs) in contemporary educational methodologies. *Society and national interests. Series “Education/Pedagogy”*. 2024. No. 4(4). P. 139–154.
DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-139-154](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-139-154).

Гембарук Олександр

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Мова, як основний компонент людського спілкування та пізнання, здавна приваблює науковців у багатьох академічних галузях. Лінгвістика, як наука про мову, охоплює широкий спектр дослідницьких галузей, зокрема фонетику, фонологію, синтаксис та семантику, граматику, морфологію, лексикологію, фразеологію, лексикографію, ономастику і т.д.

Традиційно лінгвістичні дослідження використовують теоретичні засади поряд з емпіричними даними для розшифрування структури, засвоєння та функціонування мови [3, с. 179]. Однак поява штучного інтелекту (ШІ)

каталізувала зміну парадигми в методології та інструментах, відкриваючи нові можливості для досліджень.

8

Штучний інтелект, що охоплює різноманітний набір методів і прийомів, спрямованих на імітацію когнітивних функцій людини, став трансформаційною силою в лінгвістичних дослідженнях [4, с. 545]. Інтеграція методів ШІ, таких як обробка природної мови (NLP), машинне навчання (ML) та глибоке навчання (DL), дозволила дослідникам вивчати та інтерпретувати складні лінгвістичні явища з безпрецедентною точністю та ефективністю.

Впровадження ШІ в лінгвістичні дослідження дає численні переваги, докорінно змінюючи спосіб аналізу мови. Наприклад, Методи NLP дозволяють комп'ютерам розуміти, інтерпретувати та генерувати текст природною мовою, полегшуючи виконання таких завдань, як виділення частин мови, синтаксичний аналіз, тощо. З іншого боку, алгоритми ML дають можливість дослідникам розробляти прогностичні моделі засвоєння та використання мови, навчаючись на великих масивах лінгвістичних даних. Крім того, моделі ML, такі як нейронні мережі, продемонстрували чудові можливості у відображенні складних лінгвістичних патернів і семантичних структур.

У сфері вивчення мови ШІ відіграє ключову роль у моделюванні процесів мовного розвитку [5, с. 256]. Обчислювальні моделі, засновані на принципах ШІ, дозволяють дослідникам імітувати когнітивні механізми, що лежать в основі засвоєння мови, надаючи уявлення про те, як люди набувають лінгвістичних знань з плином часу. Наприклад, моделі нейронних мереж використовуються для імітації засвоєння синтаксису, морфології та семантики, проливаючи світло на основні механізми, що лежать в основі вивчення мови.

Розглянемо декілька методів ШІ для лінгвістичних досліджень. Обробка природної мови (NLP) – фокусується на взаємодії між комп'ютером і людською мовою, дозволяючи машинам розуміти, інтерпретувати і генерувати текст природною мовою. У лінгвістичних дослідженнях методи NLP використовуються для таких завдань, як маркування частин мови, синтаксичний аналіз, розпізнавання іменованих об'єктів та аналіз настроїв. Ці методи полегшують автоматизований аналіз лінгвістичних даних, дозволяючи дослідникам виявляти закономірності та ідеї, які було б складно виявити вручну.

Машинне навчання (ML). Алгоритми машинного навчання дозволяють комп'ютерам навчатися на основі даних і робити прогнози або рішення без явного програмування. У лінгвістичних дослідженнях методи ML застосовуються для таких завдань, як моделювання мови, класифікація текстів та пошук інформації [1, с. 89].

Глибинне навчання (ГН) – це підмножина ML, яка використовує штучні нейронні мережі з декількома шарами для вивчення представлень даних. У лінгвістичних дослідженнях методи глибинного навчання застосовуються до таких завдань, як машинний переклад, розпізнавання мови та аналіз настроїв. Моделі глибокого навчання, зокрема нейронні мережі, такі як рекурентні

нейронні мережі (RNN) і трансформатори, продемонстрували чудову продуктивність у відображенні складних лінгвістичних моделей і семантики.

9

Із вищесказаного випливає, що використання ШІ для лінгвістичних досліджень має ряд переваг, зокрема:

- **точність:** підходи до лінгвістичних досліджень на основі штучного інтелекту часто дають результати з високим рівнем точності та достовірності. Алгоритми машинного навчання (ML) навчаються на великих масивах анотованих лінгвістичних даних, що дозволяє їм вивчати складні закономірності та взаємозв'язки у мові [2, с. 357], [6, с. 57];

- **масштабність:** методи ШІ дозволяють дослідникам ефективно обробляти та аналізувати великі обсяги лінгвістичних даних. Зокрема, алгоритми обробки природної мови (NLP) автоматизують вилучення лінгвістичних ознак з тексту, дозволяючи дослідникам надзвичайно швидко аналізувати величезні масиви письмового та усного мовлення.

- **виявлення прихованих закономірностей:** методи ШІ здатні виявляти тонкі лінгвістичні закономірності та взаємозв'язки, які можуть бути неочевидними при ручному аналізі. Застосовуючи алгоритми ML і глибокого навчання (DL) до лінгвістичних даних, дослідники можуть виявити приховані кореляції, асоціації і тенденції, які важко виокремити «неозброєним оком».

- **автоматизація:** інструменти та програми на основі штучного інтелекту автоматизують різні завдання, пов'язані з мовою, підвищуючи продуктивність і ефективність лінгвістичних досліджень.

- **міждисциплінарність:** інтеграція ШІ в лінгвістичні дослідження сприяє міждисциплінарній взаємодії між лінгвістами, програмістами, психологами та представниками інших галузей [7, с. 178].

Використовуючи методи ШІ, дослідники з різних дисциплін можуть співпрацювати над проектами, які вимагають знань як у галузі лінгвістики, так і в галузі ШІ, що призводить до створення інноваційних підходів і методологій для вивчення мови.

Отже, інтеграція штучного інтелекту (ШІ) в лінгвістичні дослідження відкрила нову еру досліджень і відкриттів, трансформувавши підхід до вивчення та аналізу мови. Завдяки таким методам ШІ, як обробка природної мови (NLP), машинне навчання (ML) і глибоке навчання (DL), дослідники отримали безпрецедентне розуміння складності людської мови – від її засвоєння учнями до складних синтаксичних, семантичних і прагматичних структур. ШІ виявився потужним інструментом для моделювання процесів розвитку мови, дозволяючи дослідникам імітувати когнітивні механізми, що лежать в основі засвоєння мови, і перевіряти теоретичні концепції на емпіричних даних.

Список використаної літератури

1. Cho, K., Van Merriënboer, B., Bahdanau, D., & Bengio, Y. On the properties of

neural machine translation: Encoder-decoder approaches. arXiv preprint, arXiv:1409.1259, 2014.

2. Devlin, J., Chang, M. W., Lee, K., & Toutanova, K. BERT: Pre-training of deep bidirectional transformers for language understanding. Proceedings of the 2019 conference of the North American chapter of the association for computational linguistics: *Human language technologies*. 2019. Volume 1 (Long and Short Papers). P. 4171–4186.

10

3. Elman, J. L. Finding structure in time. *Cognitive Science*. 1990. No. 14 (2). P. 179–211.
4. Graves, A., Schmidhuber, J., & Mohamed, A. Off-line handwriting recognition with multidimensional recurrent neural networks. *Advances in neural information processing systems*, 18, P. 545–552, 2006.
5. Jurafsky, D., & Martin, J. H. *Speech and language processing: An introduction to natural language processing, computational linguistics, and speech recognition* (3rd ed.). Pearson, 2019.
6. Roy, B. C., Frank, M. C., DeCamp, P., Miller, M., & Roy, D. Predicting the birth of a spoken word. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(41), 12663–12668, 2015.
7. Ryant, N., Church, K., Liberman, M., Khudanpur, S., & Cole, R. Automatic forced alignment on the TIMIT corpus. *Proceedings of the 42nd annual meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL), 1938–1943*, 2019.

Грачова Ірина

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ETYMOLOGY OF THE LINGUO-CULTURAL CONCEPT OF HERO

The evolution of the linguistic and cultural concept of *HERO* in diachronic terms has been long, but interesting at the same time. In ancient works, a **hero** is a brave person who has dignity and is able to defend it.

The British Etymological Dictionary [4] suggests that the word “*hero*” comes from the Latin “*heros*” – a hero, a demigod or god, a famous man, but this is an inaccurate origin. It is possible that the English word “*hero*” came from Greek “*heros*”, where there is a Proto-Indo-European root *ser*, which meant to protect. Before Homer's Troy, “*hero*” was a general term used by warriors in general, as well as by all free men of the heroic age. In classical mythology, at least since Hesiod, a “*hero*” is a person born of a god and a mortal, especially one who served the people. At the end of the 14th century, in Old French, the word “*hero*” meant a person of superhuman strength or physical courage.

In the 1660s, “*hero*” meant a person who demonstrated great courage. But in the 1690s, “*hero*” changed its meaning. Back then, it meant the main male character in a play or story.

Modern dictionaries give the following definitions of the word “*hero*”: 1. someone who has done something brave, for example, saved a human life, or risked their own, created something new, or done something good. And for this, people admire such a person;

2. a person you are admired because of special abilities or personal qualities; 3. the main male character in a book, movie, or play who usually has good qualities. The main female character is called a *heroine*;

4. a person who is worthy of emulation;

5. a central figure in any important event or period who is revered for his or her outstanding qualities [5].

11

The analysis of the definitions of explanatory and encyclopedic dictionaries allowed us to identify the essential minimum of the concept of “*hero*”, and the conceptual structure of the *HERO* concept is as follows:

1. a hero who has done something important with the help of his qualities and courage;
2. the main character of a literary work or movie.

The *Collins* Electronic Dictionary provides a graph showing the frequency of use of the word “*hero*” in the second half of the 18th century [3]. Additional features of this concept are revealed at the level of synonyms [5]. Synonyms for the word “*hero*” are *protagonist, star, idol, brave, champion, fighter, model, paladin, victor, conqueror, winner*. The synonymic range of the word *HERO* means a warrior who wins battles.

Anglo-Saxon literature originated from Germanic tribes that migrated to Britain. The following lexical items representing the hero in Old English were found in the Bover-Toller dictionary [2]: *hearding* – a brave man, warrior, hero; *weorold-fruma* – one of the world’s great men; *wiga* – one who fights, a (fighting) man, a warrior; *hæle* – a man, brave man, hero; *beorn-wíga* – a soldier, hero; *biorn* – a warrior, soldier, hero; *weard* – a guard, warder, watchman, sentinel; *gárwigan* – a young warrior, etc.

The most original work of Anglo-Saxon poetry is the epic poem *Beowulf*. This work, which is probably based on ancient epic songs, has come down to us in a more or less complete form in a single manuscript written in the early 10th century. It is with the help of this work that we can find out how the linguistic and cultural concept of *HERO* was expressed in Old English literature. The epic hero, as the embodiment of the social ideal of a person, is the bearer of the collective values of the culture in which the hero exists.

According to the idea of the ideal hero as a representative of society, a hero is someone who benefits people, the people who believe in him, etc. Most of *Beowulf*’s deeds are about helping people. When performing a feat, the hero must protect the team. He should be like a shield that protects the people from all the troubles:

OE ...eodor Scyldinga, ánre béne: þæt ðú mé ne forwyrne, wígendra hléo...– NE: protector of the Scyldings, one boon that you not refuse me, O shield of warriors [1].

Список використаної літератури

1. Beowulf: <http://norroen.info/src/other/beowulf/beowulf.html> (дата звернення 25.10.2024).
2. Bosworth Toller's Anglo-Saxon Dictionary Online <http://bosworth.ff.cuni.cz/051575> (дата звернення 24.10.2024).
3. Collins English Dictionary Online : <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення 25.10.2024).
4. Online Etymology Dictionary: <https://www.etymonline.com> (дата звернення 25.10.2024).
5. Thesaurus Online : <http://www.thesaurus.com> (дата звернення 25.10.2024).

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У травні 2022 року на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Освіта і наука» [1] упродовж трьох днів науковці та експерти дискутували про сучасні тенденції в освіті й науці, нинішні трансформації освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні. Учасники заходу, серед яких представники Офісу Президента, Кабінету Міністрів, Верховної Ради, Міністерства освіти і науки, Українського інституту розвитку освіти, українські та зарубіжні освітяни дійшли висновку, що витримати основні виклики часу українська освіта зможе незважаючи на тяжкі умови, лише дотримуючись стратегічного курсу на модернізацію і оновлення освітнього процесу, який визначений КМУ напередодні агресивного нападу росії на Україну [2].

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки визначає напрями розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни, визначає її основні характеристики, що повинні бути сформовані до 2032 р. В основу цієї Стратегії покладено прагнення України стати рівноправним членом європейської спільноти, а визначені нею стратегічні та операційні цілі відповідають зобов'язанням України на активізацію співпраці з Європейським Союзом у сфері вищої освіти, зокрема щодо цифровізації.

Підкреслено, що цифровізація приносить переваги, такі як нові інноваційні інструменти для комунікації між учасниками навчального процесу та можливість створення динамічних індивідуальних освітніх траєкторій. Важливо, що зміни в суспільстві відображаються в освіті: традиційне навчання в поєднанні з цифровими технологіями стало вимогою часу. Цифровізація підвищує віртуальну мобільність студентів, створює умови для саморозвитку, активізації творчих здібностей і формування необхідних компетентностей.

Цифровізація освіти – це впровадження в освітній процес на всіх рівнях

сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою розвитку у молоді навичок аналізу достовірності отримуваної інформації, застосування критичного мислення, максимального використання в навчальних цілях різноманітного мультимедійного контенту, інтенсифікація освітнього процесу за рахунок застосування інтерактивних методів навчання.

Становлення світового цифрового суспільства вимагає від людей усіх вікових груп адаптації до нових технологій. Це створює умови для активізації усвідомлення важливості навчання протягом життя як способу підвищення цифрової компетентності, саморозвитку та реалізації в професійній і особистій сферах.

Передумовами впровадження цифровізації освіти в Україні стали виклики сучасності. Перш за все, пандемія COVID-19 (2020-2022 роки) вимусила перейти до дистанційного навчання через карантинні обмеження. Потім російська агресія спричинила психологічний стрес та зниження мотивації до навчання під час бойових дій, повітряних тривог і нестачі технологічного та енергетичного

13

забезпечення. Відсутність розвинутої цифрової інфраструктури в регіонах, де тривають бойові дії, зокрема проблеми з доступом до Інтернету та енергетичними ресурсами, ускладнювала навчальний процес. Хоча ще є чимало недоліків, важливо пам'ятати, що все це відбувається в надскладних умовах війни.

Цифрова реальність вимагає перегляду педагогічних пріоритетів, форм, методів, засобів і технологій навчання, а також виховання та розвитку студентів. Нині важливо проаналізувати проблеми організації виховного впливу на молодь у цифровому середовищі та знайти ефективні рішення. Цифровізація освіти в Україні потребує об'єднання зусиль науковців і практиків у галузі педагогіки, психології та цифрових технологій для міждисциплінарного вирішення сучасних викликів в організації цифрового освітнього процесу [3].

Система освіти, використовуючи нові технології та безмежні інформаційні ресурси, повинна навчитися ефективно інтегрувати їх у навчальний процес. Практика онлайн-курсів та змішаного навчання відкриває безліч освітніх можливостей, спрямованих на якість освіти для кожного студента, незалежно від місця проживання та навичок, але з урахуванням інтересів і можливостей [4].

Для забезпечення дистанційного навчання студентів викладач може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси на свій вибір. При цьому обов'язково надати студентам рекомендації щодо використання ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо. Щоб привчати студентів до академічної доброчесності, важливо завжди давати коректні посилання на джерела використаної інформації. Найголовнішим критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути відповідність поставленим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливорює досягнення очікуваних

результатів навчання в дистанційному форматі.

Цифровізація значно змінює освітній простір, сприяючи формуванню ключових компетентностей. Застосування технологій у навчальному процесі розширює можливості доступу до інформації, розвиває навички критичного мислення та сприяє розумінню цифрового середовища. В цьому контексті важливо навчати студентів креативно використовувати технології, розвивати цифрову грамотність та комунікативні навички для ефективної співпраці в сучасному світі [5].

Список використаної літератури

1. Всеукраїнський форум «Україна 30» Освіта і наука. 31 травня – 1 червня. Матеріали. URL: <https://bit.ly/3om8KSw>
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://bit.ly/3z0m1ie>.
3. Джерело: <https://oplatforma.com.ua/article/16004-tsifrovizatsiya-ukrainskoi-osviti-realizatsiya-problemi-i-perspektivi>

14

4. Smart-освіта: ресурси та перспективи: матеріали III Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 7 грудня 2018 р.) : тези доповідей. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2018. 252 с.
5. Фамілярська Л. Л. Модель навчального середовища у післядипломній педагогічній освіті. URL: <http://www.confcontact.com/2016-specproekt/familyarskaya.html>.

Зарічанська Наталія

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Через розширення міжнародного військового співробітництва та розширення міжнародних, економічних та культурних зв'язків України виникла необхідність в курсантів вищих військових навчальних закладів формувати іншомовну комунікативну компетентність, а саме: в такому володінні іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення. Формування комунікативної компетентності стає основною метою навчання майбутніх військових перекладачів.

Поняття «комунікативна компетентність» вперше було використано Д.Хаймсом у 1966 р. Вчений розробив теорію навчання мови і визначив

комунікативну компетентність як внутрішнє знання ситуативної доцільності мови [2, с. 35]. Комунікативна компетентність трактується вченими як здатність людини встановлювати та підтримувати комунікацію з іншими людьми. Складовими комунікативної компетентності є сукупність знань та умінь, що забезпечують ефективний хід комунікативного процесу. Комунікативна компетентність визначається як рівень опанування нормами спілкування, засвоєння соціально-психологічних стандартів, стереотипів поведінки та опанування технікою спілкування.

Отже, комунікативну компетентність можна розглядати як сукупність знань, умінь і навичок, що виявляються у комунікативних діях та забезпечують ефективність взаємодії з оточуючими. Тобто дана дефініція включає майстерне володіння мовою, фонетичними, орфоепічними, морфемними, лексичними та синтаксичними вміннями. Адже одна з головних функцій вчителя – інформаційна (донесення до учнів певних фактів, теорій, закономірностей).

Розглянемо ближче поняття *«іншомовна комунікативна компетентність»*. Сама дефініція *«іншомовна комунікативна компетентність»* була введена в науковий обіг Д. Хайзмом, який визначав її як знання, які забезпечують індивіду можливість здійснення функціонально спрямованого мовленнєвого спілкування для досягнення успіху в комунікації в середовищі іншомовної культури [2, с. 65].

15

Більше виваженим розуміється трактування іншомовної комунікативної компетентності як інтегративного особистісно-професійного утворення, яке втілюється в психологічній та технічно-операційній готовності особистості до виконання продуктивної та ефективної професійної діяльності із використанням засобів іноземної мови або ж в умовах іншомовної культури, що забезпечує ефективну взаємодію з навколишнім середовищем. Так визначає іншомовну комунікативну компетентність І. Секрет. В цьому тлумаченні вбачаємо тісний зв'язок між професійною компетентністю та іншомовною комунікативною компетентністю, котрі у комплексі забезпечують ефективність виконання професійної діяльності [1].

З даних формулювань можна зробити висновок, що іншомовна комунікативна компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке включає майстерне володіння іноземною мовою, сукупність знань, умінь, навичок та готовність до міжкультурного спілкування і розуміння соціокультурного портрету країни, що вивчається.

Слід зазначити, що у науково-педагогічній літературі не існує єдиного підходу і щодо визначення структури іншомовної комунікативної компетентності. Американські науковці М. Кенел і М. Свейн в моделі іншомовної компетентності виокремлюють *чотири* компоненти компетентності: *граматичну компетентність* – рівень засвоєння комунікантом граматичного коду, включаючи словниковий запас, правила правопису і вимови,

словотворення і побудови речень; *соціолінгвістичну компетентність* – уміння доречно використовувати і розуміти граматичні форми у різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій (опису, повідомлення, переконання, запиту інформації тощо); *дискурсивну компетентність, або компетентність висловлювання* – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різні синтаксичні і семантичні засоби; *стратегічну компетентність* – здатність використовувати вербальні і невербальні засоби при загрозі зриву комунікації у випадку “недостатнього рівня компетентності комуніканта або через наявність побічних ефектів” [3].

Формування комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів у процесі фахової підготовки окреслює оволодіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками, набуття професійного досвіду та якостей, норм поведінки. Цей процес здійснюється у вищому навчальному закладі й забезпечує можливість успішної мовної та мовленнєвої діяльності у системі освіти.

У курсантів часто відсутні систематичні знання або ж сформовані вміння професійного спілкування, що вимагає цілеспрямованого формування комунікативної компетентності. Це пояснюється тим, що формування комунікативної компетентності в процесі навчання відбувається фрагментарно. Адже, основну частину інформації про професійне та особистісне спілкування курсанти отримують з лекційних, практичних і семінарських занять. Конкретні ж уміння та навички формуються стихійно і часто шляхом численних помилок.

16

Іншомовна комунікативна компетентність – ефективний засіб формування особистості майбутнього військового перекладача. Дана компетентність сприяє розвитку особистісних якостей, підвищенню рівня зацікавленості в оволодінні іноземною мовою та задоволенню емоційних потреб.

У першу чергу слід звернути увагу на рівні володіння іноземною мовою курсанта-перекладача. Він має відповідати рівням B2-C1, визначеним у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти.

Володіння іноземною мовою на рівні B2 означає розуміння змісту як загальних та вузькоспеціалізованих текстів, вільне спілкування з носіями мови, уміння чітко формулювати думку стосовно широкого кола проблем, демонструючи власну позицію з приводу почутого, побаченого, прочитаного.

Рівень C1 передбачає володіння іноземною мовою на професійному рівні. Для нього характерні використання широкого спектру складних та об'ємних текстів; швидке та спонтанне мовлення, без труднощів, що пов'язані з підбором мовленнєвих засобів висловлення думок; розуміння; гнучке використання мови для спілкування у професійній сфері.

Набуття іншомовної комунікативної компетентності надасть можливість майбутньому військовому перекладачу виконувати різноманітні завдання: – розуміти та інтерпретувати зміст матеріалів, отримувати необхідну інформацію,

перекладати або реферувати необхідний матеріал; – здійснювати спілкування на діалогічному та монологічному рівнях; – здійснювати двосторонній усний і письмовий переклад;

– вміти вільно та точно висловлювати думки рідною та іноземною мовами;

– вміти використовувати засоби сучасних інформаційних технологій під час спілкування.

Проте процес формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів повинен бути спрямованим не лише на формування у курсантів здібності до практичного використання іноземної мови у комунікативних ситуаціях різного плану, але й до міжкультурного спілкування.

Отже, іншомовна комунікативна компетентність майбутніх військових перекладачів – це інтегративне особистісно-професійне утворення, з певним рівнем мовної освіти, яке реалізується у психологічній готовності на певній основі до виконання успішної, продуктивної та ефективної професійної діяльності з використанням засобів іноземної мови або в умовах іншомовної культури та забезпечує можливість ефективної взаємодії з оточуючим середовищем.

Список використаної літератури

1. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов : навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 206 с.

17

2. Зарічанська Н. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних дисциплін до інноваційної педагогічної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2013. 275 с.
3. Колодязна В. В. Навчання діалогічного мовлення на уроках англійської мови за комунікативною методикою. 2004. № 5. С. 4–9.
4. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетентності у діалогічному мовленні. Іноземні мови. 2011. № 3. С. 15– 22.

Ігнатова Олена

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ВЕКТОРИ СУЧАСНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна зарубіжна література відзначається розмаїттям тематик, стилів та жанрових форм, що відображають зміни в глобальному суспільстві, культурі й

технологіях. Літературні твори ХХІ століття досліджують проблеми глобалізації, ідентичності, екологічних викликів, нових медіа та постгуманізму. Ці вектори спрямовують сучасний літературний процес і формують нові парадигми розуміння культурних та соціальних процесів.

Одним з ключових векторів сучасної літератури є глобалізація, яка знаходить відображення в появі транснаціональної тематики. Сучасні письменники дедалі частіше фокусуються на проблемах міграції, культурної гібридності та взаємодії різних ідентичностей. Наприклад, творчість таких авторів, як Мохсін Хамід, Халед Госсейні та Чімаманда Нгозі Адичі, аналізує досвід переселення та перетину кордонів, як культурних, так і політичних.

Сучасна література активно досліджує питання ідентичності, її формування та трансформації у сучасному світі. У творах таких авторів, як Бернандін Еварісто, Фредерік Бакман і Зейді Сміт, ідентичність розглядається в контексті расових, гендерних та соціальних відносин. Література відображає пошук особистого «я» у світі, де традиційні ідентифікаційні категорії розмиваються.

Екологічна тематика стає центральною в багатьох новітніх літературних творах, де відображено зміни клімату, руйнування екосистем і відповідальність людства перед природою. Наприклад, у романах Річарда Пауерса, Вацлав Сміл та Кім Стенлі Робінсона відображається взаємозв'язок між людиною і природою, зображуються можливі майбутні сценарії у світі екологічної кризи.

Розвиток новітніх технологій і нових медіа також впливає на літературні процеси. Поява цифрової літератури (електронні книги, інтерактивні романи, поезія для соціальних мереж) розширює рамки традиційних жанрів та способів літературного вираження. Автори експериментують із формою та змістом, зокрема використовуючи мультимедійні елементи в текстах.

18

Література постгуманізму, натхненна розвитком штучного інтелекту, роботизації та біотехнологій, досліджує питання меж людської природи. Твори таких авторів, як Ювал Ной Харарі, Донна Гарравей та Тед Чан ставлять питання про етичні та філософські наслідки злиття людини та машини, і можливі майбутні сценарії еволюції людства.

Висновки. Сучасна зарубіжна література є відображенням глобальних соціокультурних і технологічних змін. Теми глобалізації, ідентичності, екології, цифрових технологій та постгуманізму стають ключовими векторами розвитку сучасних літературних процесів, збагачуючи традиційну літературу новими формами та змістами.

Список використаної літератури

1. Ігнатова О. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023.

№ 68. С. 60–67. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-68-60-67>

2. Розман І., Липчанко-Ковачик О., & Бедевельська М. Концептуалізація виховання в сучасній літературі. Актуальні питання у сучасній науці, 2024. (2 (20)). [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2\(20\)-787-793](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2(20)-787-793)
3. Харарі Ю. Н. *Ното Deus: За лаштунками майбутнього*. Київ : BookChef, 2022. 512 с.

Кириленко Валерій

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Кириленко Неля

Комунальний заклад вищої освіти «ВГПК»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний етап вищої освіти в Україні характеризується особливою інтенсивністю та масштабами перетворень, зумовлених воєнним станом та обмежень на діяльність освітніх установ. Це, в свою чергу, приводить до переведення освітнього процесу на дистанційну форму. У педагогічній науці на першому плані опинилася проблема створення та використання електронних освітніх систем дистанційного навчання.

Основною метою впровадження дистанційної форми навчання є вирішення цієї проблеми, а також швидка і якісна передача навчальної інформації з метою оволодіння студентами комунікативних моделей спілкування іноземною мовою. Значною мірою ця мета реалізується за допомогою програмних засобів, побудованих на сучасних ІКТ та спеціалізованих платформах дистанційного навчання та хмарних сервісах [2].

19

Характерні риси дистанційної освіти [2]:

Гнучкість. Студенти, які вивчають іноземну мову, навчаються у зручний для себе час та у зручному місці.

Модульність. В основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремих курс створює цілісне уявлення про окремих предметний розділ, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформулювати навчальну програму, що відповідає індивідуальним потребам студентів.

Паралельність. Навчання здійснюється одночасно з іншими видами діяльності.

Велика аудиторія. Одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості студентів, спілкування за допомогою сучасних засобів зв'язку іноземною мовою студентів між собою та носіями мови,

викладачами.

Економічність. Ефективне використання навчальних площ та технічних засобів сприяє зниженню витрат на підготовку фахівців.

Технологічність. Використання в навчальному процесі новітніх досягнень інформаційних технологій, що полегшують входження студентів у світовий мовний інформаційний простір.

Мобільність. Можливість одержання освіти у навчальних закладах інших держав засобами інформаційно-комунікаційних технологій іноземною мовою. Консультативна роль викладачів. Дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладачів, робить їх наставниками-консультантами, які повинні координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які вони удосконалюють, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

Позитивний вплив на студентів. Відбувається підвищення лінгвістичного та мовленнєвого потенціалу студентів, що навчаються засобами дистанційної освіти.

Вважаємо, що якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали та комп'ютерні технології.

Однак, як показала практика, дистанційне навчання може призводити до виникнення у студентів ряду психологічних труднощів в адаптації до онлайн навчання, а саме:

- зміна соціального статусу;
- адаптація до нового формату навчання, соціальна адаптація до викладачів та до групи в цілому;
- великий обсяг самостійної роботи;
- труднощі з тайм-менеджментом та розподілом часу;
- труднощі оволодіння новими видами діяльності, професійними вміннями, знаннями та навичками.

20

Адаптація студентів до дистанційного навчання неможлива без наявності їх мотивації і свідомості. Але крім цих чинників здобувачі освіти, стикаються з низькою пропускнуою спроможністю мереж (особливо в невеликих віддалених місцях та в зоні проведення бойових дій) [1].

З огляду на світові тенденції зростання ролі дистанційної освіти, впевнені, що цей розвиток матиме дедалі зростаючий вплив на якість навчання.

Список використаної літератури

1. Деякі проблеми організації дистанційного навчання в ВНЗ. П'ята міжнародна науково-практична конференція "MoodleMoot Ukraine 2017". 26 травня

2. Крижановський А., Кириленко Н., Кириленко В., Медведєв Р. Організація дистанційного навчання в педагогічних закладах вищої освіти : навчально методичний посібник. Вінниця : друкарня «Діло», 2021. 264 с.

Kozachyshyna Oksana
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

GENDER AND FOCALIZATION IN A LITERARY TEXT

In a literary text the story is presented through the mediation of some ‘prism’, ‘angle of vision’ or ‘focalization’, verbalized by the narrator though not necessarily his / her. The importance of focalization in fiction is connected with the fact that a perceptual arrangement of the elements generates a modally structured universe.

The construction of narrative point of view is one of the most powerful means by which readers are imperceptibly brought to share the values of the text. It is often achieved by propelling the reader into the feeling and thoughts of one character while declining or limiting this for another character in the same literary work [6, p. 5]. As a result, focalization becomes an effective instrument of manipulating the reader [3, p.

104] who generally views the situation through the focalizer’s eyes and is likely to assume his / her viewpoints and attitudes. This phenomenon is based on the psychological factor: our sympathies are enlisted by those whose thoughts we know [5, p. 146].

The problem of focalization is given much attention to in narratology in general and feminist narratology in particular. It is especially important for feminist linguistics as gender different positions of focalizers result in gender specific prisms of presenting

21

the events and thus imposing on the reader the values of a certain text. As studies show [see, e.g.: 1; 2; 4; 6; 8], silencing of the voice and shutting off the worldview in a literary text often has a gender bias. The lasting dominance of male approaches in fiction resulted in the fact that women were taught to think as men, to identify with a male position and to accept as normal and legitimate the male system of values one of whose central principles was prejudiced attitude to women – misogyny [8, p. 28]. Male experience and values were traditionally treated as major and global, while female – as secondary and trivial.

Realizing the importance and psychological effect of focalization feminist scholars claim that narrative perspective creates “a political framework” [7, p. 15] of the text being a means of propagating certain gender ideology. In many cases a story would be altered beyond recognition or simply disappear if a focalizer of one gender were substituted for a focalizer of another gender.

Thus the key moments chosen by male and female writers to accentuate focalizers’ system of values acquire especial significance, which can be viewed as “pragmatic foci” of the text – the important means of influencing the reader.

References

1. Козачишина О. Л. Гендерний чинник у художньому тексті. *Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки*. Вип. 68. Черкаси : Черкаський національний університет, 2005. С. 3–13.
2. Козачишина О. Л., Змієвська О. О. Гендерний вимір фокалізації в художньому тексті : індивідуально-авторський аспект. *Science and Education a new Dimension (Philology)*. 2017. V (30), Issue 117. С. 24–29.
3. Bal M. *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative* : Transl. by Chr. Van Boheemen. Toronto etc., Univ. of Toronto Press, 1985. 210 p.
4. Lystad, Elise Margarethe. “A Great House Full of Rooms”: Explorations of Literary Tradition and Gender Norms in Three Novels by Edith Wharton. Trykk : Reprosentralen, University of Oslo, 2021. 107 p.
5. Martin W. *Recent Theories on Narrative*. Ithaca; L. : Cornell Univ. Press, 1986. 242 p.
6. Megheirbi, Amina M. B. Focalization and the Perception of Female Characters in Faulkner’s *The Sound and the Fury*. *MIU Journal*. 2017. V 2. March P. 4–11.
7. Mezei K. Introduction: Contextualizing Feminist Narratology. *Ambiguous Discourse. Feminist Narratology and British Women Writers* / Ed. By K. Mezei. Chapel Hill; L. : Univ. of North Carolina Press. 1986. P. 1–20.
8. Morris P. *Literature and Feminism*. Oxford: Blackwell Publishers, 1993. 217 p.

ВИКОРИСТАННЯ ВАРВАРИЗМІВ У МОВОТВОРЧОСТІ МАРИНИ ПАВЛЕНКО («ЩОДЕННИК ЗАКОХАНОЇ ІДИОТКИ»)

У статті здійснено лексикографічну фіксацію варваризмів, які ввійшли до

художньо-авторської палітри засобів словесного вираження дій, вчинків, мови головного персонажа Галини в романі для підлітків Марини Павленко «Щоденник закоханої ідіотки» (2021).

Всепроникаючі повіви іншомовних запозичень характеризують розвиток української мови останніми десятиліттями. Цьому сприяють наявні обставини для мовних контактів між народами, впливом нових інформаційних технологій, що особливо проявляється в середовищі дітей та юнацтва. Сучасні майстри слова у своїх текстах дають зразки витонченого поєднання української лексики з іншомовними словами, серед яких знаходять своє місце варваризми.

Читацьке сприйняття думок, мови, дій, поведінки персонажа-підлітка – юнака чи юнки – завжди враховує його вікову відповідність до часу змальованих подій. Сучасний роман про сучасних підлітків має віддзеркалювати глобальні трансформації в суспільстві, наслідком яких, констатує Л. Архипенко, стаються «найбільш революційні мовні зміни» [1, с. 136].

О. Дуденко та З. Комарова, аналізуючи використання іншомовної лексики в творах українських письменників, детально зупинилися на з'ясуванні походження терміну **варваризм**, спираючися на словники та енциклопедії, які виводять слово з грецької мови, де *βαρβαρισμός* – чужоземець. Вони згадують і паралельні терміни – **етранжизм** та **барбаризм**, їх приналежність до різних видів в залежності від того, якого походження слово (зворот) (латинізми (із латинської), англіцизми (з англійської), галліцизми (із французької), германізми (із німецької), грецизми (із грецької), полонізми (із польської), італіанізми (із італійської) та ін. Та насамперед звернемо увагу на цитоване ними зауваження, що варваризми «часто служать засобом створення комічного ефекту, висміювання зловживань іншомовними словами» [2, с. 233].

Автор статті не буде заглиблюватися у визначення належності тих чи інших варваризмів, наявних у тексті роману «Щоденник закоханої ідіотки», до видів за походженням. Їх велика кількість потребує великої роботи і буде мати великий обсяг окремого наукового дослідження. Зверну лиш увагу на їх роль у тексті, який ефект вони створюють.

Марина Павленко, як досвідчений майстер слова активно використовує запозичену лексику у своїх віршах, оповіданнях, повістях, радіоп'єсах. Іншомовні слова належать мові автора та персонажам творів. Не став винятком і роман «Щоденник закоханої ідіотки», в якому вже заголовок роману має у своєму складі варваризм *ідіотка* [5]. Назва повідомляє, що роман написано у формі щоденника. Він належить безіменній особі жіночої статі, що позиціонує

свій стан терміном, який несе в одному варіанті негативне означення психологічного стану. Рядовий читач, який, можна впевнено сказати, не здогадається шукати первинне значення цього терміну з давньогрецької мови (*ιδιώτης* – «приватна особа»), але звично сприйме варваризм *ідіот* (-ка) в одному з двох: «Людина, хвора на ідіотизм» і «Дурень, недоумкувата людина» [6]. Обидва цих значення «приватної особи» контрастують до терміна

щоденник – бо важко повірити, щоби щоденник, на сторінках якого людина звіряється у своїх думках, почуттях, переживаннях, могла вести людина з психічними вадами розумової відсталості, неспроможності мислити. Назва роману «Щоденник закоханої ідіотки» вже на двох рівнях створює інтригу згаданими контрастами: 1) розумова відсталість – і ведення записів переживань; 2) розумове неусвідомлення своєї душевної повноти/неповноти й фізична неспроможність ідіота себе впорядковувати – і педикюр на малюнку палітурки [5].

Малюнком авторка роману зацікавлює читача, аби він потягнувся до рожевої книжки (фемінний колір) з намальованими білими ніжками, на нігтики яких нанесено червоний лак (ноги явно не чоловічі). Цей малюнок теж «працює» на розкриття образу головної героїні, бо педикюр – ознака елегантності та доглянутості. Таким чином авторка вдається до свого улюбленого прийому контрастності, про що вже доводилося писати автору статті [3]. Адже авторка роману Марина Павленко разом з художницею обкладинки Оленою Мишанською [5, с. 376] погодили дизайн цієї книги.

Щоденникові записи як форму художнього твору або ретардаційний його фрагмент автори використовують як спосіб передати інтимні почуття героя, героїні. Марина Павленко вибрала таку форму, аби сконцентрувати сюжет навколо духовного світу юнки, яка, як читач довідується з тексту роману, на порозі свого шістнадцятиліття пережила народження почуття закоханості. «І от нарешті сталося» – перший рядок про невідому подію невідомої читачеві особи. Особа зробила запис дати початку ведення щоденника. І тільки в другому рядкові читач визнає, що особу звати Галя. Так зникає перша загадка, а друга зникне, як авторка цього запису повідомить про свої наміряні здавна сердечні справи, серед яких – «закохатися до нестями, одружитися, народити дитинку...» [5, с. 5].

Ці перші рядки в щоденнику перегукуються з назвою твору, бо Галя називає себе «схибленою» [5, с. 5]. Так з перших рядків читач отримує пояснення до інтригуючого заголовка. Якщо **схиблена** – то тому й **ідіотка**. Але ж автор пером героїні повідомляє читачеві, що вона – закохана. А закохані не завжди ведуть себе раціонально, вони живуть емоціями, що конфліктують з реальним світом, з особистою психікою.

Варваризм **ідіотка** розпочав використання романісткою іншомовної лексики у творі, бо назва твору є його частиною. Заголовок роману ніби передав тексту приклад вживання іншомовної лексики, і вже на першій сторінці молода особа активно використовує варваризми **гараж, журнал, секретний, стадіон, фейс, шапка** [5, с. 5]. Наведена для прикладу лексика давно увійшла в українську мову й стала звичною настільки, що вже набула відповідних їй граматичних форм. Тут же можна знайти слова іншомовного походження, на які читач може

Анджеліна Джолі [5, с. 5]. Кожна наступна сторінка художнього тексту несе в собі численні приклади вживання іншомовної лексики. Тут можна знайти лексеми певних тематичних груп на позначення явищ зі сфери ЗМІ; лексеми зі спортивної сфери; на позначення почуттів; з економічної сфери; слова, пов'язані з простором та часом; назви торгових марок; назви музичних груп; назви одягу; слова ввічливості; експресивні вигуки; назви осіб [4].

Контрастом до такого широкого поля слововжитку молодой дівчини (авторка роману досить довго не повідомляє про вік провідного персонажа) виступає лексика її мами, яка працює вчителькою української мови та літератури та бабусі, яка повчає маму-вчительку – свою дочку. Все це урізноманітнює лексику художнього твору, бо Галя, як старшокласниця, записує не тільки власні почуття, думки, дії, а й оповідає про навколишній світ, де правила поведінки визначають марковані варваризмами економіка, окремі особи, своїм життям живуть споруди, засоби комунікації, музичні групи та виробники одягу. І тільки згодом читач у тексті знайде прямий зв'язок із заголовком, бо сама Галя визнає про себе «Це безпросвітна маячня закоханої *ідіотки*» [5, с. 36].

Варваризми, що вплетені в текст аналізованого роману, допомагають зрозуміти специфіку та стихію мовлення головного, до нестями закоханого, персонажа Галі. У цьому й убачаю перспективи майбутніх досліджень ролі варваризмів у доробку Марини Павленко.

Список використаної літератури

1. Архипенко Л. М. Активізація процесу запозичення в сучасній українській мові кінця XX – початку XXI століття. *Культура народів Причорномор'я*: Научний журнал. Симферополь, 2003. № 37. С. 136–137. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/74197/39-Arkhipenko.pdf?sequence=1>
2. Дуденко О., Комарова З. Варваризми в сучасному українському художньому дискурсі. *Věda a perspektivy*. 2023. № 12 (31). С. 230–242. Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/8194/8238>
3. Козинський Л. В. Експресивний принцип контрастності мовлення в повісті «Моя класнюча дівчинка» Марини Павленко. *Сучасна лінгводидактика в Новій українській школі: проблеми, пошуки, здобутки* : збірник матеріалів Х Всеукраїнської науково-практичної конференції / упор. та відп. за випуск Н. І. Скрипник, Г. В. Хоміцька. Вінниця : КЗВО «ВГПК». 2024. С. 20–28. Режим доступу: <https://vgpk.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/ZBIRNYK-Linhvodydaktyka-2024.pdf>
4. Марценюк О. Г., Ременяк С. В., Кулик А. І. Варваризми в сучасній українській мові. *Молодий вчений*. 2022. № 4.1 (104.1). С. 39–42. Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4309/4235>
5. Павленко М. Щоденник закоханої ідіотки. Вінниця : Теза, 2021. 376 с. 6. Словник української мови. Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/idiot>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Мультикультурні зміни у світі, постійні стрімкі вимоги та реформи в освіті, підвищений інтерес до опанування іноземною мовою (зокрема спеціального вжитку) призводять до використання все нових та більш інноваційних методів навчання [3, 4].

Штучний інтелект стає частиною не лише повсякдення, але й освіти, суттєво впливаючи на процеси навчання та викладання [1]. Дослідники вважають, що ШІ має потужний потенціал для вирішення деяких викликів у сучасній освіті, він ефективний і зручний, сприяє підвищенню мотивації, автоматизований. Викликає занепокоєння у використанні ШІ не лише етичне створення контенту, але й надійність та актуальність надання інформації [2].

Додатки ШІ Duolingo, Carnegie Speech, Quizlet, Babble, Knowble та інші використовуються студентом з різним рівнем мови, даючи можливість щоразу покращувати свої знання. А викладачу таким чином вдається полегшити навчання та поліпшити навички професійного спілкування.

Пропонуємо кілька способів використання ШІ для навчання: 1. Персоналізоване навчання-ШІ адаптує матеріал до відповідного рівня студента, його інтересів та потреб, зосереджуючись на певних аспектах мови. 2. Віртуальні асистенти-імітація професійних розмов, для практикування мовлення в реалістичному середовищі.

3. Аналіз мовлення-інструменти ШІ аналізують вимову та акцент, даючи поради щодо говоріння.

4. Автоматизоване коригування-виправлення граматичних помилок та надання зворотнього зв'язку, що дає можливість студенту вчитися на своїх помилках.

5. Віртуальні класи-онлайн-платформи для організації занять з викладачами та студентами з інших країн, для набуття навичок міжкультурного спілкування.

6. Контекстуальні вправи-генерування вправ ШІ для конкретних професійних ситуацій (переговори, презентації, співбесіди, інтерв'ю). 7. Аудіо та відео ресурси-підбір мультимедійного контенту для розширення вокабуляру та поліпшення навичок аудіювання.

Варто зазначити, що додатки ChatGPT, Opus.Pro, Stable Diffusion, Quizalize є найрозповсюдженішими інструментами у викладанні [5]. Які слугують для полегшення підготовки ділової документації, а також допомагають створювати інтерактивні вправи, відео, фотореалістичні зображення та тести.

Використання таких технологій робить навчання цікавішим і більш ефективним, сприяючи глибшому засвоєнню мови та розвитку комунікативних навичок.

Список використаної літератури

1. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*, (26). 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/755>
2. Єфімова О., Жицька С. Штучний інтелект у іншомовній підготовці студентів закладів вищої освіти. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього ПРОСТОРУ*, 84(II), 212–224. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/550>
3. Мельник Л. В., Зарічна О. В., Колядич Ю. В. Застосування інформаційно комунікаційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. 465 с.*
4. Dmitrenko N., Budas I., Koliadych Y., & Poliarush N. Impact of Formative Assessment on Students' Motivation in Foreign Language Acquisition. *East European Journal of Psycholinguistics*, 8(2). 2021. Retrieved from <https://eejpl.vnu.edu.ua/index.php/eejpl/article/view/523>
5. Dmitrenko, N., Koliadych, Y., Melnyk, L., Voloshyna, O. The use of ICT in learning ESP by pre-service teachers of Mathematics in the wartime. *Texto Livre, Belo Horizonte-MG*, Vol. 17, P. e47588, 2024. DOI: 10.1590/1983-3652.2024.47588.

Король Світлана

Хмельницький національний університет

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному полікультурному суспільстві, яке стає дедалі глобалізованішим і взаємопов'язаним, знання іноземних мов є не просто додатковою перевагою, а необхідною умовою для успішної інтеграції у міжнародне середовище. Вивчення іноземної мови розширює не лише можливості спілкування, але й світогляд, сприяючи розвитку міжкультурної компетентності та здатності ефективно взаємодіяти з представниками інших культур. Іноземні мови відкривають доступ до широкого спектра ресурсів, знань та інформації, зокрема наукової та технічної, які здебільшого доступні основними світовими мовами. Крім того, знання мови може стати ключовим

фактором у працевлаштуванні, оскільки багато компаній шукають співробітників, здатних працювати в мультинаціональних командах.

Однак, вивчення іноземних мов вимагає значних зусиль, часу та наполегливості, що часто стає викликом для студентів. У цій ситуації мотивація стає основою для успішного засвоєння мовних знань. Високий рівень мотивації підтримує інтерес до вивчення мови, стимулює регулярне навчання та подолання

27

труднощів, які неминуче виникають у процесі навчання [1, с. 56]. Викладачам важливо розуміти різноманітні фактори, що впливають на мотивацію, та застосовувати інноваційні методики, які сприяють її підтримці, де студенти мають різний досвід та потреби у вивченні мов.

У полікультурному суспільстві мотивація до вивчення іноземних мов має багатоаспектний характер і формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Кожен з цих факторів відіграє важливу роль у створенні стимулів, що спонукають студентів до активного та тривалого засвоєння мовних знань [2].

Насамперед, слід відмітити, що одним із найважливіших зовнішніх факторів мотивації є прагнення досягти успіху в кар'єрі. У сучасному світі знання іноземних мов є ключовою вимогою для багатьох професій, особливо у сферах міжнародного бізнесу, науки, технологій та дипломатії. Володіння іноземною мовою розширює можливості працевлаштування, адже багато компаній цінують співробітників, які можуть комунікувати з міжнародними партнерами та клієнтами. Студенти, розуміючи цю потребу, більш схильні до вивчення мов, оскільки це може забезпечити їм конкурентну перевагу на ринку праці та доступ до міжнародних кар'єрних можливостей.

Не менш важливим мотиваційним фактором є потреба у спілкуванні та інтеграції в соціальні групи. У сучасних глобальних навчальних закладах студенти часто зустрічаються з людьми з різних країн, а мовні бар'єри можуть заважати повноцінній взаємодії та формуванню дружніх стосунків. Володіння спільною мовою сприяє інтеграції в такі міжнародні соціальні групи, що значно полегшує комунікацію та допомагає створювати глобальні зв'язки, які можуть бути корисними як у навчанні, так і в професійному житті.

Також, серед такого роду факторів, можна виділити потребу у міжкультурному обміні та потребу міжкультурної комунікації. Студенти часто мотивовані вивчати мову, щоб поглибити знання про інші країни, їхню історію, традиції та спосіб мислення.

Суттєвим фактором виступає бажання особистісного розвитку та підвищення когнітивних навичок. Відомо, що вивчення іноземних мов покращує когнітивні навички, зокрема пам'ять, здатність до аналітичного мислення та вирішення проблем. Багато студентів мотивовані розвивати ці навички для загального інтелектуального зростання, що може допомогти їм у навчанні та інших сферах життя.

Що стосується характеристики методів мотивації студентів до вивчення іноземних мов у полікультурному суспільстві то вони спрямовані на те, щоб перетворити навчальний процес у захоплюючий та інтерактивний досвід. Застосування сучасних технологій, акцент на культурні аспекти та індивідуальні інтереси студентів сприяють підвищенню інтересу до вивчення мов.

Перш за все є потреба зупинитись на ігрових технологіях. Так, гейміфікація, або впровадження ігрових елементів у навчання, активно використовується для створення позитивної атмосфери та стимулювання інтересу. Вона надає студентам можливість вивчати мову в більш

28

неформальному контексті та зменшує страх перед помилками. Популярні мовні додатки, такі як Duolingo та Memrise, є чудовими прикладами гейміфікації. Вони включають систему балів, рівнів, досягнень, які мотивують студентів до регулярної практики.

Важливим методом для залучення студентів до вивчення іноземних мов є проектна діяльність, оскільки дозволяє їм застосовувати мовні навички у реальних ситуаціях. У межах проектів студенти можуть готувати презентації, створювати відео або проводити інтерв'ю з носіями мови, що сприяє розвитку як лексичних, так і комунікативних умінь. Наприклад, вони можуть розробити проект на тему культурних традицій, підготувати презентацію на певну тему іноземною мовою або створити відеоролик про місцеві визначні пам'ятки. Такий формат дозволяє студентам працювати у групах, покращуючи тим самим їхні навички командної роботи та обміну інформацією. Крім того, проектна діяльність спонукає до самостійного дослідження та підвищує інтерес до мови, оскільки студенти працюють над цікавими для них темами.

З огляду на те, що студенти вивчають іноземну мову у полікультурному середовищі, важливо інтегрувати у навчальний процес культурні аспекти. Це може включати перегляд фільмів, читання літератури, обговорення національних традицій та організацію культурних заходів. Такі методи дозволяють студентам відчувати зв'язок з культурою, носієм якої є мова, яку вони вивчають, та розширюють їхній світогляд. Прикладом цього може бути день національної кухні, де студенти готуватимуть страви та представлятимуть рецепти іноземною мовою. Також можна влаштувати тематичний кіносеанс, а потім обговорити побачене. Це сприяє не лише глибшому розумінню культурного контексту, але й стимулює інтерес до мови як засобу пізнання нових культур.

Невід'ємною частиною сучасного навчального процесу стало використання можливостей сучасних технологій та соціальних мереж. Викладачі можуть проводити інтерактивні заняття на платформах Zoom, Microsoft Teams або Google Meet, що дозволяє студентам приєднуватися до занять незалежно від місця перебування. Заняття, як правило, можуть включати інтерактивні завдання, наприклад, рольові ігри або обговорення на форумах, що сприяє поглибленню мовних знань.

Соціальні мережі, такі як Instagram та TikTok, можна використовувати для того, щоб студенти могли ділитися своїми мовними успіхами, завантажувати короткі відеоролики з розповідями або взяти участь у мовних челенджах. Створення спільнот, де студенти можуть обмінюватися ідеями, мотивує їх до навчання. Це підсилює відчуття приналежності до колективу і формує підтримку, яка є важливою у процесі вивчення мови.

Таким чином, кожен із зазначених методів є ефективним по-своєму, однак найбільш результативними для полікультурного середовища є методи, що поєднують комунікацію, культуру та технології. Ігрові технології та проектна діяльність забезпечують позитивний емоційний фон та сприяють практичному використанню мови. Інтеграція культурних компонентів та використання

29

соціальних мереж формують відчуття приналежності до світової спільноти, що підвищує мотивацію до навчання. Водночас усі ці методи потребують творчого підходу з боку викладача, адже саме комбінація цих стратегій дозволяє досягти найкращих результатів у вивченні іноземних мов у полікультурному середовищі.

Список використаної літератури

1. Орищин І. Мотивація – важливий фактор у вивченні іноземних мов у закладі вищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 2. С. 55–58.
2. Zhu Quan. Motivation for a Second or Foreign Language Learning. SHS Web of Conferences. 2014. Vol. 6. P. 04004.

Kukharchuk Halyna

Vinnitsia National Technical University

THE ROLE OF TECHNOLOGIES IN THE ADVANCEMENT OF ENGLISH AS A UNIVERSAL LANGUAGE IN THE TECHNICAL FIELD

The advent of the digital age, marked by the rapid proliferation of Information and Communication Technologies (ICTs), has profoundly transformed the landscape of human interaction and knowledge exchange [1]. The technical domain, characterized by its pursuit of innovation and global collaboration, has been particularly impacted by this technological revolution. Within this dynamic sphere, the English language has emerged as the de facto lingua franca, facilitating communication, knowledge dissemination, and technological advancement across borders and cultures [2].

This research paper delves into the intricate relationship between ICTs and the ascendance of English as the universal language in the technical domain. It seeks to illuminate the ways in which ICTs have contributed to the solidification of English's dominance and to examine the multifaceted implications of this linguistic

convergence. The paper explores the impact of this phenomenon on various dimensions, including knowledge accessibility, scientific collaboration, cultural diversity, and the dynamics of power within the technical world.

By unravelling the complex interplay between language, technology, and globalization, this study aims to provide a nuanced understanding of the challenges and opportunities presented by the rise of English as a universal technical language [3]. The findings will contribute to informed discussions and policy-making in areas such as language education, technical communication, and technology development, promoting inclusivity and equitable access to knowledge and opportunities in the digital age.

Information and Communication Technologies have played a pivotal role [4] in solidifying English's position as the de facto universal language in the technical domain.

30

Dissemination of knowledge	✓ The internet, predominantly English-based, facilitates the rapid and global spread of technical information, research papers, and educational resources. ✓ This encourages non-native English speakers to learn and engage with English to access these valuable resources.
Collaboration and communication	✓ ICTs like email, video conferencing, and online forums enable seamless communication between technical professionals across the globe. ✓ English serves as the common linguistic bridge, fostering collaboration and knowledge exchange.
Software development and programming	✓ Most programming languages and software development tools utilize English keywords and syntax. ✓ Proficiency in English is essential for programmers and developers to create and understand code.
Globalization of the tech industry	✓ The tech industry is inherently global, with multinational companies and remote work becoming the norm. ✓ English facilitates communication and streamlines operations within these diverse environments

Standardization and accessibility	The adoption of English as the standard language in the technical domain simplifies communication, reduces confusion, and promotes accessibility for a wider audience.
---	---

The accelerating globalization of the technical domain, driven by rapid advancements in Information and Communication Technologies, has propelled English to the forefront as the dominant language of technical discourse [5]. This linguistic convergence raises a multifaceted inquiry at the intersection of linguistics, sociology, and technology.

To what extent has the widespread adoption of ICTs contributed to the solidification of English as the universal language in the technical domain? What are the implications of this linguistic homogenization for knowledge accessibility, scientific collaboration, and cultural diversity within technical fields? Investigating this phenomenon is crucial for both scientific understanding and practical applications.

Understanding the complex relationship between ICTs and the rise of English as a universal technical language is essential for addressing the challenges and opportunities presented by this phenomenon [6]. It enables us to navigate the complexities of global communication, knowledge sharing, and cultural preservation in an increasingly interconnected and technologically driven world.

By examining the impact of linguistic convergence on various facets of the technical domain, we can foster more inclusive and equitable practices. Furthermore, it empowers us to develop strategies that bridge linguistic divides, ensuring that

31

knowledge and opportunities are accessible to all, regardless of their native language [7].

Through thoughtful consideration and proactive measures, we can harness the power of technology while safeguarding linguistic diversity and cultural heritage in the pursuit of a truly global technical community [8]. This approach allows us to celebrate the richness of human expression while leveraging a common language for scientific and technological progress. In essence, it is a testament to our ability to adapt and thrive in an ever-evolving world, where language serves as both a bridge and a testament to our shared humanity.

In conclusion, ICTs have significantly accelerated the adoption of English as the lingua franca of the technical world [9]. The internet’s English-centric nature, the need for global collaboration, and the dominance of English in programming languages have all contributed to this trend. While this promotes efficiency and accessibility, it’s important to recognize and value linguistic diversity while utilizing English as a powerful tool for technical communication and advancement.

References

1. Redwood J., Thelning S., Elmualim A., Pullen S. The Proliferation of ICT and Digital Technology Systems and their Influence on the Dynamic Capabilities of Construction Firms. *Procedia Engineering*. 2017. Vol. 180. P. 804–811. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.04.241>.
2. Khrystiuk S. The Formation of Foreign Language Communicative Competence in the Context of the English Perception as a Global Lingua Franca. *Mižnarodnij filologičnij časopis*. 2022. Vol. 13, No. 3. DOI: 10.31548/philolog13(3).2022.011.
3. Gallagher K. Narratives of lingua franca English for transnational mobility. *Frontiers in Communication*. 2024. Vol. 9. DOI: 10.3389/fcomm.2024.1358197.
4. Rodrigues A. L., Cerdeira L., Machado-Taylor M. d. L., Alves H. Technological Skills in Higher Education – Different Needs and Different Uses. *Education Sciences*. 2021. Vol. 11, No. 7. P. 326. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci11070326>.
5. Kot S. O., Nykyporets S. S. Utilization of artificial intelligence in enhancing English language proficiency in tertiary education. In *Science and Education in the Third Millennium: Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Sphere, Management*. Lublin, Poland: International Collective Monograph, 2024. Chap. 10. P. 250–274. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11279390>.
6. Nykyporets S. S. The impact of modern information technologies on the training of technical translation. In *Challenges of philological sciences, intercultural communication and translation studies in Ukraine and EU countries: Conference proceedings*, October 30-31, 2020. Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2020. P. 224–227. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/69>.

7. Nykyporets S. S., Herasymenko N. V., Chopliak V. V. Cognitive strategies impacting the structural composition of translated technical and scientific texts : An analysis of translation methodologies. In *Topical issues of translation of specialized texts : Scientific monograph*. Baltija Publishing, 2023. P. 130–154. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-394-1-7>.
8. Nykyporets S. S. Information and communication technology (ICT) as a catalyst for lifelong learning and professional growth. *Distance Education in Ukraine : Innovative, Normative-Legal, Pedagogical Aspects*. 2024. Vol. 1, No. 4. P. 125–136. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5495.1.18888>.
9. Nykyporets S. S., Kot S. O., Boiko Yu. V., Melnyk M. B., Chopliak V. V. Advanced integration of virtual information environments (VIEs) in contemporary educational methodologies. *Society and national interests. Series “Education/Pedagogy”*. 2024. No. 4(4). P. 139–154.

Lapshyna Olha
Khmelnyskyi National University
Komochkova Oksana
Municipal General Secondary Education Institution
“Gymnasium No. 21 of Khmelnytskyi City Council”

ENHANCING ENGLISH AND GERMAN GRAMMAR TEACHING: USING AI FOR EFFECTIVE LEARNING

In the digital age, technology has transformed the educational landscape, including the teaching and learning of languages. For students of English and German, mastering grammar is essential to achieving fluency. However, traditional methods often fail to engage learners fully or address their individual needs. Artificial intelligence (AI) offers a promising solution, making grammar teaching more interactive and effective. This piece of research explores how AI can enhance English and German grammar teaching, providing learners with valuable experiences that optimize their language acquisition.

To begin with, teaching grammar involves imparting the rules and structures that underpin a language. For many learners, it can be a daunting and sometimes tedious task. English and German grammar present unique challenges: English is known for its irregular verb conjugations, intricate use of tenses and diverse sentence structures, which can be tricky for non-native speakers. Common challenges include mastering articles, prepositions and word order. German presents its own complexities, such as the use of cases (nominative, accusative, dative and genitive), gendered nouns and sentence structure rules that differ significantly from English. These elements require consistent practice and targeted feedback for effective learning. Traditional classroom teaching, while beneficial, often struggles to meet the diverse needs of students, especially in larger groups. Many learners require more practice and feedback than a teacher can provide during limited class time [2].

33

AI tools have emerged as game-changers in language education, offering solutions that address these challenges. By using AI, teachers can provide more personalized and efficient grammar instruction in both English and German. AI powered platforms such as Duolingo, Babbel and many more adjust the difficulty of grammar exercises based on the learner's performance. To illustrate, if a student consistently struggles with German noun cases, the AI will present more exercises targeting this area. This adaptation ensures that learners focus on their weaknesses while advancing at their own pace.

One of the most significant advantages of AI in language learning is the ability to provide instant feedback. Tools such as Grammarly and LanguageTool offer real time corrections for grammar mistakes, helping students understand their errors

immediately. For English and German learners, this feedback can clarify complex grammatical rules and reinforce correct usage through repetition. AI-driven Natural Language Processing (NLP) algorithms help students grasp grammar rules in context. By analyzing vast amounts of authentic language data, these systems can provide examples of grammar rules as they appear in real-life conversations and texts. This approach is especially beneficial for understanding aspects, such as the use of modal verbs in German or phrasal verbs in English.

Moreover, AI-powered applications often incorporate gamification elements, turning grammar exercises into engaging activities. By earning points, levelling up, or competing with peers, learners stay motivated. This method is particularly effective for younger learners who might otherwise find grammar practice dull. Additionally, AI tools with voice recognition capabilities, such as those found in Rosetta Stone or Google Assistant, allow learners to practice speaking English or German and receive feedback on their pronunciation. This helps in strengthening the connection between grammar and spoken language, ensuring that learners not only write correctly but also speak with grammatical accuracy [3].

To incorporate AI into their English and German grammar teaching, teachers require a strategic approach. Blending AI tools with traditional methods can enhance the learning experience. For example, after a lesson on German dative cases, students can use an AI platform to complete additional exercises based on their needs. Encouraging independent practice by assigning AI-based grammar exercises as homework allows students to practice outside of class, extending learning time and providing personalized practice. AI can also be a valuable tool for assessing student progress, as platforms that track student performance can identify common grammar issues and inform teachers about areas that need further instruction. Furthermore, promoting peer learning through AI is possible, as some platforms offer collaborative features where students can correct each other's work or compete in grammar challenges, creating a sense of community.

While AI offers many advantages, it is crucial to acknowledge potential challenges. AI tools may lack cultural understanding that a human teacher provides, especially when dealing with idiomatic expressions or regional variations in English and German. Additionally, not all students have equal access to technology, which could create disparities in learning opportunities. Teachers should also be mindful of over-reliance on AI. Technology should be used as a complement, not a replacement,

for the insights and guidance that skilled teachers bring to the classroom. Balancing AI-based activities with teacher-led discussions ensures a holistic approach to grammar instruction [1].

Thus, artificial intelligence holds immense potential for enhancing English and German grammar teaching. By offering engaging and personalized learning experiences, AI helps students overcome the challenges of mastering grammar. As technology continues to advance, the integration of AI in language education should become even more sophisticated. Teachers who use these tools can better equip their

students with the skills needed for language fluency, ensuring that grammar becomes a gateway, rather than a barrier, to communication.

References

1. Agal S. AI in education : Empowering learning and teaching. Xoffencerpublication, 2023. 206 p.
2. Duffley P. J., Fisher R. The grammar guru. Editions Jean-Francois Dery, 2017. 209 p.
3. Shah P. AI and the future of education : Teaching in the age of artificial intelligence. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2023. 256 p.

Лісниченко Алла

*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК СТУДЕНТА

Револьюційні технології зі штучним інтелектом сьогодні швидко розвиваються і використовуються в різних галузях. Безліч інструментів на основі ШІ можна застосувати і для вивчення іноземних мов. Ці інструменти забезпечують зручні та ефективні способи практики іншомовного мовлення та аудіювання з віртуальними співрозмовниками, персоналізують процес навчання, забезпечують миттєвий зворотний зв'язок [1].

Впровадження інструментів ШІ у вивчення іноземних мов досліджують Пічі Н., Кільченко А., Жукевич І., Спірічева О., Зубенко О., Козубай І. та інші. Обираючи інструмент ШІ для розвитку іншомовних мовленнєвих навичок та умінь, Пічі Н. пропонує оцінювати його за такими критеріями: – Чи є він лінгвістично точним?

- Чи може він підтримувати адаптивне навчання?
- Чи враховує культурні особливості?
- Чи цікавий він для учнів?
- Чи підтримує він автономне навчання?
- Чи пропонує він навчання, яке відповідає реальним життєвим ситуаціям?

35

- Чи захищена конфіденційність та безпека студентів?
- Чи простий він у використанні?
- Як він підтримує інклюзію?
- Чи зможе додаток використовуватись великою кількістю користувачів без погіршення їх продуктивності?

- Чи є функції відстеження результатів?
- Чи можна його використовувати багато разів?
- Чи відповідає він вашим педагогічним переконанням та цілям?
- Чи є він економічно ефективним?
- Чи є у нього функція підтримки або оновлення? [2, с. 14-15]. Один із

інструментів для вивчення іноземних мов зі штучним інтелектом, “Pretty Polly”, відповідає більшості зазначених вище критеріїв. Цей інструмент дозволяє учням вивчати різні мови, розвиваючи їх навички говоріння та аудіювання. Він пропонує низку сценаріїв для розмов, які включають спілкування з віртуальними мовцями різних професій, з персонажами з фільмів чи історичними героями. Учні також можуть створювати своїх персонажів та сценарії розмов з ними.

До переваг даного інструменту III студенти 4 курсу факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського віднесли таке:

- привабливий дизайн;
- зручність для користувача;
- цікаві, реальні сценарії з життя для розмов;
- можливість миттєво перекладати фрази співрозмовника, практикувати вимову;
- миттєвий зворотний зв'язок;
- гнучкий графік навчання.

Недоліками “Pretty Polly” студенти вважають наступне:

- видимий текст розмови заважає сприймати її на слух;
- неправильна інтерпретація вимовлених деяких слів студентів;
- відсутність емоцій в діалозі;
- повторюваність фідбеків;
- III важко даються складні або абстрактні теми, що обмежує глибину спілкування.

Дослідження впливу інструментів III на розвиток іншомовних мовленнєвих навичок студентів може допомогти розробити більш ефективні способи вивчення іноземних мов. Інтегрування інструментів III в навчальний процес вивчення іноземних мов дозволить розвинути автономні навички студентів, розширити межі навчального процесу.

1. Жукевич І., Спірічева О. Трансформація вивчення мов: штучний інтелект як інструмент розвитку мовленнєвих навичок студентів. International Science

Journal of Education & Linguistics. Vol. 3, No. 3, 2024, P. 45–55. doi: 10.46299/j.isjel.20240303.06. Режим доступу:

https://www.researchgate.net/publication/381098847_Transformacia_vivcenna_inozemnih_mov_stucnij_intelekt_ak_instrument_rozvitku_movlennevih_nav_i_cok_studentiv

2. Peachey N. AI tools for the English language classroom. Peachey Publications Ltd. 2024. 111 p.

Лукіна Лія

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) присутні у всіх сферах життя, включаючи освіту. Покращення процесів викладання та навчання, доступ до глобальних освітніх ресурсів, персоналізація навчання та розвиток творчих навичок здобувачів вищої освіти є можливими, головним чином, завдяки ІКТ.

У сучасній системі освіти склалася ситуація, коли застарілі методи, прийоми та форми навчання потребують переосмислення, корекції та нових педагогічних рішень. Це пов'язано, в першу чергу, з широким впровадженням та активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Ці технології активно використовуються для передачі інформації та забезпечення взаємодії між викладачем і студентом у новітніх системах відкритої та дистанційної освіти [3, с. 61].

Поняття інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) походить від англ. *Information and communications technology (ICT)* часто використовується як синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ є більш загальним терміном.

Цей вираз уперше був використаний науковцями у 80-х роках ХХ століття і мав таке визначення: «різного роду електронні системи, які служать для комунікації і є посередниками у спілкуванні». У 1997 році цей термін популяризував Денніс Стівенсон у своїй доповіді для уряду Великої Британії *Information and Communications Technology in UK schools – independent inquiry*, який посприяв створенню нового Національного навчального плану Великої Британії у 2000 році.

інформації за допомогою комп'ютера та телекомунікаційних засобів. Перш за все підкреслимо: зв'язок термінів «комунікація» та «інформація» з технологіями зафіксований у терміні, який з'явився порівняно нещодавно – інфокомунікаційні технології, які підкреслюють подвійний характер технології – інформаційний зміст (інформаційне середовище) та комунікативні можливості (засіб зв'язку) [1, с. 108].

Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства» визначає, що «інформаційно-комунікаційні технології» – це сукупність засобів і технологій, які призначені для збирання, зберігання, обробки та передачі інформації, включаючи, але не обмежуючись, Інтернетом, мобільними телекомунікаційними системами та системами бездротового зв'язку [2].

Інформаційно-комунікаційні технології охоплюють як апаратне, так і програмне забезпечення, ІТ та телекомунікаційні послуги, а також мережеві ресурси. Їх спільне використання дозволяє створювати, збирати, обробляти та передавати інформацію в електронному вигляді.

За даними ЮНЕСКО, термін ІКТ належить до тих форм технологій, інструментів, засобів і методів, які використовуються для передачі, обробки, зберігання та обміну інформацією в електронному вигляді. До них можна віднести:

- засоби комунікації (наприклад, Інтернет, дротові або бездротові мережі, мобільний зв'язок, телебачення);
- носії, на які можна записувати інформацію (наприклад, переносні пристрої пам'яті, жорсткі диски, дискові масиви, стрічкові бібліотеки); – обладнання для обробки даних (наприклад, комп'ютери, комп'ютерні кластери, сервери);
- обладнання, що забезпечує передачу даних (наприклад, мережеві пристрої та їх розширення);
- програмне забезпечення (додатки та операційні системи); – ІТ-послуги (наприклад, віртуалізація, віддалений доступ, хмарні середовища, обчислювальні послуги, адміністрування комп'ютерної мережі); – протоколи зв'язку та ін. [4, с. 245].

Отже, роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення польської мови полягає у забезпеченні якісного навчального процесу та індивідуалізації освіти. Застосування ІКТ в освітньому процесі та в аспекті індивідуалізації навчання може стати саме тим педагогічним інструментом, який сприяє підвищенню якості засвоєння знань здобувачів вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Гресь А., Фатєєва В. Особливості застосування інформаційно комунікаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові праці. Педагогіка*. Випуск 258. Том 270, 2016. С. 108–111.

2. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні». Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/537-v5433> (дата звернення: 22.10.2024).
3. Компанець Н. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні іноземних мов. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 66, Т. 1. 2019. С. 61–64.
4. Kołodziejczyk E., Rożniakowska-Kłosińska M. Technologie informacyjne komunikacyjne a oczekiwania i umiejętności użytkowników bibliotek akademickich - na przykładzie biblioteki Politechniki Łódzkiej. *Biblioteki bez użytkowników...? Diagnoza problemu*. Materiały V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. 14-16 września 2015, Białystok. S. 243–256.

Матієнко Олена

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Бучацька Світлана

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Володіння комунікативними навичками є обов'язковим елементом для сучасних фахівців. Науковці наголошують, що «комунікативні навички відображають ставлення людини до спілкування з оточуючими, здатність розуміти інших і правильно передавати інформацію від оточуючих, від світу і від самого себе» [6, с. 200]. Відтак, ефективна комунікація ґрунтується на чіткому вираженні ідей, а також здатності уважно слухати й розуміти співрозмовників. О. Малихін та Т. Ярмольчук відзначають, що досвідчені фахівці вміють не лише впевнено спілкуватися, але й переконувати, аналізувати інформацію і відстоювати свою позицію в діалозі з оточуючими [3, с. 203].

Для забезпечення комунікативної спрямованості у навчальному спілкуванні, важливим є «використання інтерактивних методів навчання на заняттях, зокрема рольових ігор, які зміцнюють мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищують якість оволодіння нею» [4, с. 163]. У цьому контексті постає питання формування англomовної мовленнєвої компетентності студентів мистецьких спеціальностей, зокрема розвиток мовленнєвих умінь та навичок для ефективного спілкування, розуміння норм і правил природної комунікації, вміння адекватно використовувати мову у різних ситуаціях спілкування [1; 2; 4; 5].

У процесі підготовки студентів мистецьких спеціальностей формування англомовної мовленнєвої компетентності має свої особливості та вимоги. Оскільки мистецтво часто включає міжнародну співпрацю, виставки, конференції та публікації, тому володіння англійською мовою стає важливим інструментом для професійного зростання і розвитку. У зв'язку з цим, важливо інтегрувати практичні завдання, що сприяють розвитку англомовної мовленнєвої компетентності, в освітній процес здобувачів мистецьких спеціальностей [4, с. 155].

Застосування в освітньому процесі таких практичних завдань, як *презентації та проєкти* (власні творчі проєкти, дослідження мистецьких течій або аналіз творів мистецтва; групові проєкти), *написання наукових статей*, які допомагають розвинути навички академічного письма та підготувати публікації в міжнародних журналах та *звітів* про проведені мистецькі дослідження, участь у виставках або відвідування мистецьких подій англійською мовою, сприяє розвитку мовленнєвої компетентності у студентів вище зазначених спеціальностей. Вони дозволяють їм застосовувати знання на практиці, вдосконалювати комунікативні навички та впевнено використовувати англійську мову в професійних контекстах.

Використання комунікативних методик, що зосереджені на реальних ситуаціях та взаємодії, сприяє ефективному оволодінню мовою студентами мистецьких спеціальностей. Нижче наведено кілька ефективних методик, які, на наш погляд, можна використовувати в освітньому процесі.

1. Рольові ігри та симуляції дозволяють студентам моделювати реальні ситуації, які можуть виникати у їх професійній діяльності. Наприклад, вони можуть грати ролі учасників виставок, галерей, конференцій або інтерв'ю.

Приклад: Студенти можуть брати участь в імітації відкриття художньої виставки, де вони представляють свої роботи, спілкуються з відвідувачами, відповідають на питання і проводять екскурсії англійською мовою.

Інструкції:

1. Preparation:

Create Your Artwork: Each student should create or select a piece of art (painting, sculpture, digital art, etc.).

Artist Statement: Write a short artist statement in English, explaining the concept, inspiration, and techniques used in your artwork.

2. Exhibition Setup:

Display: Set up a space to display your artwork as if it were part of a real exhibition. This can be done in a classroom, a common area, or virtually using an online gallery platform.

Exhibit Labels: Write exhibit labels in English, including the title of the

artwork, medium, dimensions, and a brief description.

3. Opening Performance:

Presentation: Each student will give a brief presentation about their artwork in English, describing its creation process, meaning, and significance.

40

Interaction: During the simulated exhibition, students will interact with “visitors” (their groupmates and instructor) in English. They should: answer questions about their artwork; engage in conversations about art and related topics; provide guided tours, explaining different pieces of art and their connections.

4. Feedback Session:

Peer Feedback: After the exhibition, students will provide feedback to each other in English, discussing the strengths and areas for improvement of each presentation and interaction.

Reflection: Write a reflection in English about the experience, highlighting what you learned about presenting and discussing art.

Запропоноване завдання не тільки покращує мовленнєві навички, але й стимулює креативність, критичне мислення, і що надважливо, створює умови для психологічної готовності та вміння публічного виступу у реалістичному і практичному контексті [1].

2. Проектна діяльність охоплює роботу над довготривалими проектами, що вимагають дослідження, співпраці та презентації результатів англійською мовою. Наприклад, студенти можуть створювати мультимедійні проекти, присвячені різним аспектам мистецтва (*explore an artistic style, create a virtual gallery or documentary about a contemporary artist, etc.*).

3. Дискусії та дебати розвивають критичне мислення, аргументацію і навички публічного виступу. Ці методи допомагають студентам виражати свої думки, ставити запитання та вести конструктивний діалог англійською мовою. Наприклад, організація дебатів на тему “*The role of Contemporary Art in society*”, де студенти вчаться аргументувати свої позиції та відповідати на питання опонентів англійською мовою.

Усі ці теми сприяють не тільки розвитку критичного мислення та навичок аргументації, але й дозволяють студентам практикувати англійську мову в контексті своїх професійних інтересів.

4. Використання автентичних матеріалів, таких як статті, відео, інтерв'ю, подкасти та каталоги, допомагає студентам ознайомитися з реальними зразками мови та контекстами її використання. Наприклад, аналіз інтерв'ю, читання та обговорення текстів або перегляд документальних фільмів і створення власних рецензій англійською мовою [5, с. 50].

5. Написання і публікація статей, рецензій та звітів англійською мовою сприяють розвитку академічного письма та вміння формулювати ідеї в письмовій формі, наприклад, написання статті про аналіз твору або звіту про участь у події з подальшою публікацією на студентському блозі або в університетському журналі [1, с. 107].

Узагальнюючи, зазначимо, що використання комунікативних методик, що зосереджені на реальних ситуаціях і взаємодії, дозволяє студентам мистецьких спеціальностей ефективніше опанувати англійську мову. Ці методики не лише покращують їхні мовленнєві навички, але й підвищують мотивацію, сприяючи їхньому професійному та особистісному розвитку.

Список використаної літератури

1. Буцацька С. М., Зарічна О. В., Матієнко О. С. Детермінанти становлення психологічної готовності студентів до професійного спілкування іноземними мовами. *Фаховий науковий журнал «Габітус»*. Одеса. В. 45. 2023. С. 102–109. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.17>
2. Костик Є. В., Матієнко О. С. Формування англословної мовленнєвої компетентності у процесі підготовки фахівців філологічних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Випуск 72. С. 221–226.
3. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Фахова підготовка майбутніх фахівців філологів засобами інформаційного середовища. *Суб'єктивація процесу фахової підготовки майбутнього філолога : теоретичні і практичні аспекти*: монографія / за ред. О. В. Малихіна. Частина 1. Київ, НУБіП України. 2017. С. 202–229.
4. Матієнко О. С., Буцацька С. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей засобами рольових ігор. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 65, С. 154–166. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-154-166>
5. Buchatska, S., Zarichna, O., Matiienko, O., & Khurtenko, O. (2024). Enhancing media literacy skill building in pedagogical universities : Our view and experience. *East European Journal of Psycholinguistics*, No. 11(1), P. 47- 62. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2024.11.1.buc>
6. Roliak A., Matiienko O., Koliadych, Yu., Yatsyshin O., Dakaliuk O. Adults as non-traditional students in the tertiary education of Denmark and Ukraine : comparative discourse of structural, psychologic and pedagogic peculiarities. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. No. 11(9). P. 2215.

Мельник Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Київський національний лінгвістичний університет

СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У тезах підкреслюється критична роль, яку відіграє аудіювання в засвоєнні та опануванні іноземної мови, зокрема англійської. Відомо, що ефективне розуміння на слух має важливе значення для розвитку інших мовних навичок, зокрема читання, письма та говоріння [1]. Навчанням аудіювання часто нехтують, але воно забезпечує фундаментальний внесок для тих, хто вивчає мову. Дж. Річардс [2, с. 8] класифікував стратегії прослуховування на два основні типи: обробка знизу вгору та зверху вниз:

Стратегія знизу вгору: цей підхід зосереджений на декодуванні звуків і слів для кращого розуміння фраз і речень. Він вимагає уваги до фонетики, синтаксису і розпізнавання слів.

Стратегія зверху вниз: цей підхід, навпаки, ґрунтується на використанні фонових знань та контекстуальних підказок для прогнозування змісту та інтерпретації значень.

Ми вважаємо, що саме комплексний підхід є найвдалішим, коли вчителі допомагають учням використовувати обидві стратегії для покращення розуміння.

Учителям варто використовувати на заняттях англійської мови різноманітні практичні стратегії, що допомагають долати труднощі [3, с. 84]. 1.

Адаптація матеріалів для аудіювання: Радимо адаптувати матеріали для розвитку слухання. Наприклад, вчителі можуть підготувати список основних термінів, які зустрічаються в аудіотекстах. Це допомагає учням покращити розуміння тексту, бо вони вже знайомі з ключовими словами перед

прослуховуванням.

2. Різноманітність джерел аудіо: Щоб зробити уроки аудіювання більш цікавими і корисними, варто включати різні типи вхідних даних, такі як радіоновини, інтерв'ю, фільми, розмови та пісні. Різноманітність матеріалів дозволяє студентам адаптуватися до різних стилів мовлення та контекстів.

3. Використання візуальних засобів: Використання візуальних матеріалів, таких як ілюстрації або діаграми, стимулює уяву і підвищує інтерес учнів. Це сприяє тому, щоб учні могли краще зрозуміти текст і подолати труднощі, пов'язані з обмеженим словниковим запасом або незвичними словосполученнями.

43

4. Робота з акцентами та вимовою: Учнів слід поступово ознайомлювати з різними акцентами, які використовують носії мови, щоб вони могли розуміти як американські, так і британські або австралійські акценти. Автори рекомендують уникати занадто сильних регіональних акцентів, але розширювати розуміння учнів, дозволяючи їм чути різні варіанти вимови.

5. Розвиток навичок пов'язаної мови: Звертаючи увагу на зв'язне мовлення, наприклад, слабкі форми, елізії та асиміляції, вчителі можуть допомогти учням краще сприймати автентичні аудіоматеріали.

6. Активізація попередніх знань учнів: Один із способів підготувати учнів до аудіювання – це стимулювати їхні попередні знання на відповідну тему. Це допомагає їм будувати очікування щодо змісту аудіо і підвищує ефективність сприйняття інформації.

Ці стратегії є частиною цілісного підходу до навчання слухання, який спрямований на підвищення розуміння, зниження тривожності та поступове впровадження учнів у автентичне мовлення.

Уроки пропонується поділити на етапи – перед прослуховуванням, під час прослуховування і після прослуховування.

Перед прослуховуванням: На цьому етапі вчителі допомагають учням підготуватися до прослуховування, активуючи їхні попередні знання і пояснюючи ключову лексику та граматичні структури, які можуть з'явитися в аудіотексті. Це дозволяє знизити рівень тривожності і забезпечити краще розуміння матеріалу.

Під час прослуховування: У цьому етапі учні безпосередньо взаємодіють з аудіотекстом. Використовуючи стратегію знизу вгору, вчителі можуть спрямовувати увагу учнів на окремі слова та звуки, щоб допомогти їм зловити основний зміст. За допомогою стратегії зверху вниз учні можуть робити припущення щодо змісту і підтверджувати свої очікування під час слухання.

Після прослуховування: Після завершення прослуховування вчителі

задають учням питання або проводять обговорення, щоб перевірити їхнє розуміння і закріпити нову лексику та структури. На цьому етапі важливий зворотний зв'язок, оскільки він допомагає учням розібратися в помилках і отримати цінні знання для майбутніх завдань.

Цей підхід до слухання сприяє поступовому розвитку навичок та створює позитивне навчальне середовище, де учні можуть активно брати участь і вдосконалювати свої здібності.

Навчання стратегій слухання є необхідним для ефективного вивчення іноземної мови. Поєднання стратегій знизу вгору і зверху вниз надає учням інструменти для інтерпретації і передбачення змісту прослуханого матеріалу. Без належного розуміння на слух учні не можуть досягти успіху у вивченні мови.

44

Список використаної літератури

1. Lang, J. M. There's no learning when nobody's listening. *The Chronicle of Higher Education*. 2021. Retrieved from <https://www.chronicle.com/article/theres-no-learning-when-nobodys-listening>
2. Latupono, F., & Nikijuluw, R. C. G. V. *The Importance of Teaching Listening Strategies in English Language Context*. MATAI: International Journal of Language Education, 2022. 3(1), 1-12. Pattimura University, Ambon, Indonesia. DOI: <https://doi.org/10.30598/matail.v2i2.5935>.
3. Richard & Renandya *Methodology in language teaching: an anthology of current practice* (13th ed.) New York.: Cambridge University Press. 2010. <https://www.worldcat.org/title/methodology-in-language-teaching-an-anthology-of-current-practice/oclc/701701759>

Мельник Людмила

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

SOME ASPECTS OF IMPLEMENTING COMPUTER BASED LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Considering the history of computer-based learning, it is important to distinguish between two types of learning systems: traditional and intelligent. The key characteristic of intelligent learning systems is their ability to manage learning activities, taking into account all aspects throughout the process of solving a learning task, from setting and searching for the principle of the solution to evaluating the

optimality of the solution. Intelligent learning systems aim to provide an individualised learning experience through a dynamic student model. These systems distribute management functions between the computer and the student, transferring new learning functions to the latter as the learning activity progresses [3]. This ensures an optimal transition from teaching to self-learning. Unlike traditional computer systems that operate based on predefined algorithms, intelligent tutoring systems organise the management of learning activities as a heuristic process according to a predefined system of rules [2].

Computer-based learning has a significant impact on all components of the learning process. This impact is due to the fact that much of what was previously considered feasible only for a highly qualified specialist has become available to students. The computer's ability to visualise educational content, the implementation of artificial intelligence ideas through computer tools, such as expert systems that facilitate the acquisition of declarative and procedural knowledge, and the provision of students with access to vast amounts of information have made this possible [4]. On the other hand, computers allow for the inclusion of various heuristic tools in learning, primarily strategies for problem-solving. Additionally, computers facilitate the

45

creation of integrated subjects and the development of vocational training content based on real production processes. They also make the student's own learning activities the object of study [1].

The development of the information society necessitates significant changes in the education system. The demand for highly qualified professionals is increasing globally. Additionally, it is crucial that individuals can acquire new knowledge and skills throughout their lives, not only before entering the workforce but also as needed in response to the constantly evolving economy and society.

Список використаної літератури

1. Дмитренко Н., Ніколаєва С., Мельник Л., Волошина О. Автономне навчання англійської мови спеціального вжитку майбутніх учителів математики. *Постмодерністські відкриття*. 2020, Том 11, Випуск 1, С. 86–104.
2. Закон України «Про освіту», затверджений Верховною Радою України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519>
3. Кухаренко В. М. Про систему дистанційного навчання у відкритому дистанційному курсі. *Інформаційні технології в освіті*. 2012. Вип. 11. С. 32–42. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2012_11_6.
4. Мельник Л. В. Застосування інтерактивних технологій у процесі формування пізнавальної активності під час вивчення іноземної мови. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. № 38. С. 350–354.

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ВЕБ-ІНСТРУМЕНТІВ

Сучасна освітня система стикається з викликами, пов'язаними з необхідністю інтеграції нових технологій у навчальний процес. Веб-інструменти надають унікальні можливості для активізації пізнавальної діяльності молодших школярів, стимулюючи їхню цікавість і мотивацію до навчання.

Веб-інструмент представляє собою комплекс інтегрованих технічних і програмно-апаратних засобів, а також інформації, що призначена для публікації в мережі. Інтернет ресурс може містити інформацію в текстовій, графічній та мультимедійній формі.

Впровадження веб-інструментів у навчальний процес дозволяє перейти від традиційного пояснювально-ілюстрованого навчання до діяльнісного підходу, у якому учень стає активним учасником освітнього процесу, що сприяє більш

46

глибокому усвідомленню знань. Адже існує безліч матеріалів, які можуть поліпшити організацію уроків та підвищити інтерес молодших школярів до навчання, сформувати й розвинути у них комунікативну компетентність, шляхом і завдяки здійсненню іншомовної мовленнєвої діяльності. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними), які спрямовані на їх практичне застосування у процесі спілкування [3, с. 155].

Основними шляхами активізації пізнавальної діяльності учнів початкових класів, на нашу думку, є використання інтерактивних методів, ігрових технологій, проектної діяльності та створення проблемних ситуацій, як інноваційної технології, що «поєднує нестандартні та метакогнітивні підходи, збільшує рівень залученості учнів до навчального процесу» [6] засобами веб-інструментів.

Отже, веб-платформи, такі як Google Classroom, Edmodo, або Kahoot, забезпечують інтерактивність та доступність навчальних матеріалів та відкривають нові можливості для створення проблемних ситуацій. Як зазначає Т. М. Ситник [4, с. 69], ці інструменти сприяють залученню учнів до активного навчання та розвитку навичок роботи в команді.

Онлайн-ігри та інтерактивні завдання, які доступні на різних освітніх платформах, є ефективними засобами для підвищення пізнавальної активності. Такі інструменти, як Quizlet, Socrative або Wordwall, дозволяють дітям навчатися в ігровій формі, що значно підвищує їхню мотивацію [1, с. 17]. Ігрові елементи допомагають дітям не лише краще запам'ятовувати інформацію, а й розвивати

критичне мислення та проблемні навички.

Веб-інструменти також сприяють організації проектної діяльності, що є важливим елементом активізації пізнавальної діяльності. Застосування платформ, таких як Trello, Canva, Prezi, або Padlet, дозволяє учням створювати візуально привабливі презентації, в яких діти можуть демонструвати свої досягнення та рішення, спільно працювати над проектами, обмінюватися ідеями та ділитися результатами. Це формує вміння працювати в команді та розвиває комунікаційні навички [5, с. 50]. Це сприяє розвитку їхніх навичок публічного виступу та впевненості у власних силах

Веб-інструменти надають доступ до численних ресурсів, таких як електронні бібліотеки, відео- та аудіоматеріали, інтерактивні карти. Це допомагає вчителям збагачувати навчальний процес, впроваджуючи різноманітні формати подачі матеріалу. Згідно з дослідженнями, використання мультимедійних ресурсів підвищує рівень зацікавленості учнів і сприяє кращому розумінню тем [2, с. 35].

Інтеграція веб-інструментів у навчальний процес активізує пізнавальну діяльність молодших школярів. Їхнє використання сприяє інтерактивності, залученню учнів у навчальний процес, розвитку творчих і критичних навичок. У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, важливо адаптувати навчальний процес до нових умов, використовуючи переваги веб-інструментів для формування активних і мотивованих учнів.

Список використаної літератури

1. Гончарук І. А. Використання ігрових технологій у навчанні молодших школярів. *Сучасної освіти*. 2020. № 3. С. 15–22.
2. Коваленко Л. В. Мультимедійні ресурси в навчальному процесі: підходи та практичні рекомендації. *Науковий журнал «Педагогіка»*. 2021. № 5(4), С. 34–41.
3. Матієнко О. С., Буцацька С. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей засобами рольових ігор. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 65, С. 154–166. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-154-166>
4. Ситник Т. М. Використання веб-платформ у навчанні молодших школярів. *Журнал сучасної освіти*. 2021. № 4(1). С. 67–75.
5. Шевченко Т. М. Проектна діяльність у початковій школі: веб-інструменти та методи. *Науковий вісник*. 2019. № 2. С. 45–53.
6. Roliak A., Matiienko O., Koliadych, Yu., Yatsyshin O., Dakaliuk O. Adults as non-traditional students in the tertiary education of Denmark and Ukraine: comparative discourse of structural, psychologic and pedagogic peculiarities. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. № 11(9). P. 2230.

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ

У зв'язку з глобалізацією та стрімким розвитком технологій англійська мова все частіше стає основним джерелом запозичень для багатьох мов світу. Англіцизми проникають у термінологічні системи різних галузей, від інформаційних технологій до медичних наук, що спричиняє суттєві зміни у лексичному складі мов та ставить низку лінгвістичних викликів.

Зазначене питання прямо чи опосередковано перебувало в полі наукових пошуків багатьох науковців. Так, І. Барнич ставить в центр своїх наукових досліджень комп'ютерну англomовну термінологію і способи її відображення в українській лексиці; більш детально розкриває концепт «англіцизму» та здійснює аналіз їх адаптації на граматичному, фонетичному і орфографічному рівнях [1]. В. Тимкова докладно окреслює роль та значення термінології як чинника, котрий прямо пропорційно впливає на рівень професійної сформованості майбутніх економістів [4]. М. Вакуленко присвятив окреме дослідження комплексу аналогічних питань, за результатами якого наголошує,

48

що запозичення іншомовної лексики має відбуватися, ґрунтуючись на зваженому науковому підході, який дозволить уникати засмічення мови невдалими термінологічними одиницями [2]. О. Мірошніченко розкрила питання гіперо гіпонімічних відношень, що характеризуються складною структурою, в термінах-англіцизмах [3].

Причин поширення у термінології є кілька. Однією із основних є глобалізація науки і техніки, адже англійська мова є основною мовою міжнародного наукового та технічного спілкування. Більшість інноваційних відкриттів, публікацій і конференцій проводяться англійською, що сприяє швидкому розповсюдженню термінів саме цією мовою. Технологічні розробки й нові наукові концепції часто запозичуються разом із оригінальними термінами, адже в інших мовах їхніх відповідників ще не існує.

Домінування англійської мови у сфері інформаційних технологій та медіа – це також вагома причини появи англіцизмів в відповідних термінологіях. Зокрема, ІТ-сфера значною мірою сформувала сучасні глобальні процеси, що вплинуло на засвоєння англіцизмів у різних мовах. Більшість нових понять у сфері технологій та інтернет-культури формуються англійською, і вони безпосередньо входять у термінологічні системи інших мов, зокрема через

цифрову комунікацію, соціальні мережі та масові медіа.

Варто зазначити, що уніфіковані терміни англійського походження спрощують професійну комунікацію між представниками різних країн і культур. Використання одних і тих самих термінів дозволяє уникнути мовних бар'єрів, що особливо важливо в умовах швидкої зміни інформаційних потоків. Це особливо актуально для таких сфер, як медицина, економіка, політика, бізнес, які вимагають оперативної взаємодії між країнами. У цьому випадку можемо сказати, що використання англіцизмів впливає на прискорення інформаційного обміну та взаємодії фахівців різних країн.

У деяких галузях національні термінологічні системи не встигають за швидкими змінами, які викликані технологічним прогресом. У таких випадках англійські терміни використовуються як «тимчасові» назви нових понять, які згодом можуть або зберегтися, або адаптуватися в національній мові, що дуже часто вказує на недостатній розвиток національних термінологічних систем. Хоча є випадки, коли деякі терміни запозичуються навіть за наявності національних еквівалентів через те, що багато англійських запозичень використовуються через високий статус англійської в міжнародній бізнес культурі та науковому середовищі, і використання англіцизмів часто асоціюється з модернізмом, прогресом і престижем.

Розглянемо різні підходи та методи, які дозволяють національним мовам інтегрувати англійські запозичення в свій лексичний склад, зберігаючи при цьому мовну самобутність і легкість сприйняття нових термінів носіями мови.

Транслітерація та транскрибування. Один з найпростіших способів адаптації англіцизмів полягає в передачі їх звучання за допомогою фонетичних

49

засобів національної мови. Транслітерація передбачає відтворення іноземного слова літерами рідної мови, наприклад, «комп'ютер» (англ. *computer*), «маркетинг» (англ. *marketing*). Транскрибування ж допомагає передати вимову, адаптуючи слова до фонетичних особливостей національної мови.

Калькування (створення термінів за зразком англійських). Калькування означає буквальный переклад компонентів англійського слова чи виразу, що дозволяє створити національний еквівалент на основі іноземного терміну. Наприклад, *blueprint* перекладається як «план», *brainstorm* як «мозковий штурм». Такий підхід дозволяє зберегти зміст іноземного терміну, одночасно збагачуючи мову новим національним варіантом.

Адаптація запозичень на рівні граматичних норм. Для повноцінного функціонування в національній мові англіцизми адаптуються граматично. Це включає зміну форм слів (роду, числа, відмінка тощо), що забезпечує їх органічне використання у мовленнєвих конструкціях. Наприклад, запозичення можуть отримувати суфікси рідної мови, набуваючи властивостей національних слів: *сканування* (від англ. *scan* – «сканування»).

Стандартизація термінології. Різноманітність варіантів використання

англіцизмів ускладнює комунікацію, особливо в професійній сфері. Стандартизація запозичень – це процес затвердження конкретного варіанту використання терміна в певній галузі. Національні мовні інститути часто розробляють словники та стандарти, що регулюють використання англіцизмів, що допомагає зменшити їх кількість та уніфікувати термінологію.

Створення власних неологізмів як альтернатива англіцизмам. Щоб зберегти мовну самобутність, часто використовуються неологізми – нові слова, створені на основі національних коренів. Так, замість англійського *software* в українській мові вживають «програмне забезпечення». Безумовно, створення неологізмів вимагає певного часу та активної роботи мовознавців.

Підтримка мовної культури та освітні заходи. Важливим чинником ефективної адаптації запозичень є популяризація культурних і освітніх програм, спрямованих на підвищення обізнаності про національні еквіваленти запозичених слів. Наприклад, введення термінів через освітні програми, публікації словників та роз'яснювальних матеріалів допомагає збалансувати кількість запозичень і національних варіантів.

Отже, використання англіцизмів у науково-технічній термінології різних галузей має як переваги, так і недоліки. Запозичення сприяє інтеграції у світовий науковий і технологічний простір, проте потребує чіткої адаптаційної політики, щоб зберегти мовну самобутність. Важливим завданням лінгвістів є пошук балансу між збереженням національної термінології та запозиченням інноваційних понять.

Список використаної літератури

1. Барнич І. І. Англійські запозичення в комп'ютерній термінології німецької та української мов. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 7. С. 13–18. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-7.2>
2. Вакуленко М. О. Синтез дескриптивного та прескриптивного підходів у сучасній кодифікації українського наукового термінолексикону: дис. ... д. філ. н. Київ, 2020. 432 с.
3. Мірошниченко О., Демиденко О. Гіперо-гіпономічні відношення в англійській комп'ютерній термінології. *Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов*. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. С. 151–152.
4. Тимкова В. А. Роль термінології у формуванні мовно-професійної компетентності фахівців економічного профілю. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 3. С. 172–182.

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Процес реформування освіти в Україні має впроваджуватись на засадах полікультурності. Необхідність дотримання принципів полікультурності в освіті ґрунтується на загальній етнополітичній концепції Української держави як такої, що є унітарною з поліетнічним складом населення. Відомо, що в Україні, як і в переважній більшості країн Євросоюзу, проживають люди, що є носіями численних форм етнічної культури, в якій слід орієнтуватись кожному професіоналу.

Зміст полікультурної освіти орієнтований на створення умов для соціально-культурної ідентифікації особи, яка визначає її статус при участі в міжкультурному діалозі і забезпечує її первинним досвідом вивчення культури; на формування уявлень про культурно-етнічне різноманіття світу як у просторі, так і в часі; на виховання терпимості і пошани права кожного народу зберігати свою культурну самобутність; на оснащення студентів понятійним апаратом, який забезпечує можливість найповнішого опису полікультурного середовища; на навчання студентів технологіям реконструкції цінностей культурних груп, які беруть участь в діалозі, що є першим кроком до розуміння мотивів, установок і упереджень учасників діалогу культур; на розвиток у майбутніх педагогів здібностей до критичного освоєння полікультурної реальності.

51

При відборі змісту полікультурної освіти слід враховувати:

- соціокультурне оточення студентів;
- індивідуальні інтереси студентів до проблем полікультурного суспільства в цілому або окремих соціокультурних груп;
- соціокультурну ситуацію, що змінюється (процеси зближення країн, етнічних і конфесійних груп);
- етнічні, соціально-економічні особливості регіону;
- методологічні, методичні і особисті можливості як кожного окремого педагога, так і всього педагогічного колективу [2, с. 58].

Специфіка методів полікультурної освіти визначається діалоговим характером функціонування і розвитку культури, рівнем етнокультурної ідентифікації студента, рівнем знань про полікультурне середовище, їх емоційною і поведінковою культурою.

Виходячи з цілей полікультурної освітньої діяльності, все різноманіття методів можна звести до чотирьох груп:

- методи актуалізації соціокультурної ідентифікації;
- методи здобуття нових знань і практичних умінь і навичок;
- методи рефлексій;

– методи моделювання і проектування діяльності [3, с. 198]. Завдання соціокультурної ідентифікації можуть бути досягнуті у результаті використання бесід, дискусій, вивчення місцевих звичаїв, традицій. Ці методи повинні забезпечити позитивне самовизначення студентів до полікультурної освітньої діяльності, підготувати студентів до міжкультурного діалогу. При відборі форм навчальної діяльності викладач повинен опиратись на зворотний зв'язок у роботі зі студентами, який може бути організовано через діалогові форми роботи – семінари, конференції, колоквіуми тощо. Одна з головних вимог при цьому – створення комфортних умов, що виключають недовіру та емоційну напруженість, а також використання освітніх можливостей соціального середовища.

Така модель освіти покликана вирішити комплекс завдань, що забезпечують досягнення мети формування етнопедагогічної культури: – створення умов соціокультурної ідентифікації особи, що є умовою входження в іншу соціокультурну спільність з урахуванням досвіду освоєння своєї етнічної культури;

- формування уявлень про культурно-етнічну різноманітність світу, специфіку полікультурного середовища, вірувань, ідеалів, побуту різних народів, про важливість різноманіття культур для розвитку цивілізації;
- розвиток здібностей до критичного освоєння полікультурної реальності;
- виховання толерантності і пошани права кожного народу зберігати свою культурну самобутність [1, с. 172-173].

У процесі полікультурної освіти повинні вирішуватися питання формування у студентів уявлень про культуру і культурне різноманіття, їхнє

52

залучення до культурних цінностей, формування позитивного ставлення до своєї культури, виховання у них толерантного відношення до культурних відмінностей.

Полікультурне середовище дозволяє виховувати студентів у дусі толерантності в умовах реального діалогу культур. Відсутність належної уваги до полікультурної освіти індивіда призводить до прояву з його боку соціально культурної нетерпимості і ворожості до людей, які його оточують.

Список використаної літератури

1. Грива О. Модель соціально-педагогічної підготовки фахівців до роботи з молоддю в умовах полікультурності. *Збірник праць Полтавського державного університету*. 2003. Вип. 1-2. С. 171–174.
2. Максименко Г. А. Духовно-моральне формування особистості студента в

контексті полікультурної освіти. *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. 2012. Вип. 4(51). С. 55–60.

3. Хребтова В. В. Полікультурне виховання студентської молоді : стратегія державної політики. *Вісник Запорізького національного університету*. 2009. Вип. 2. С. 197–200.

Остроушко Оксана

Криворізький державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Входження України до світового освітнього простору актуалізує необхідність подання англійською мовою інформації про українські заклади освіти, надавані ними освітні послуги та реалізовувані освітні програми, оформлення документів про освіту англійською мовою. Відзначимо, що практично всі заклади вищої освіти мають англomовну версію офіційного вебсайту, а починаючи з 2024 р., англійською мовою дублюється інформація, яка подається в документах про освіту.

Першим викликом, який постає перед перекладачем, очевидно, є передача англійською мовою власної назви закладу вищої освіти. Переклад англійською мовою українських ергонімів – власних назв установ, організацій, закладів, компаній, громадських організацій тощо – являє собою складну проблему, яка недостатньою мірою опрацьована в науковій літературі: традиційно проблему перекладу власних назв як групи безеквівалентної лексики розглядають на прикладі творів художньої літератури [1; 2]. Водночас відтворення ергонімів у міжкультурній комунікації, зокрема задля донесення до іншомовного адресата українських реалій, не втрачає своєї актуальності [4].

53

Матеріалом нашого аналізу стали назви закладів вищої освіти та їхні англomовні відповідники з реєстру суб'єктів освітньої діяльності Єдиної державної електронної бази з питань освіти (<https://registry.edbo.gov.ua>).

Так, низка закладів вищої освіти досі має у назві слова *вищий навчальний заклад*, хоча вони були замінені словами *заклад вищої освіти* відповідно до Закону України «Про освіту», починаючи з вересня 2017 р., і більше ніж 60 назв мають у своєму складі саме це термінологічне словосполучення. Термінологічні зміни в українському законодавстві не потягли за собою змін у перекладацьких відповідниках. Фіксуємо такі варіанти перекладу англійською мовою: *Державний вищий навчальний заклад «Прийзовський державний технічний університет»* – *State Higher Education Institution “Pryazovskyi State Technical University”*), *Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»*

- *Private **Higher Educational Institution** “Bukovinian University”*, Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» – *State **Higher Educational Institution** “University of educational management”*, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет» – *Private **Higher Education Establishment** “European University”*, Приватний вищий навчальний заклад «Київський медичний університет» – *Private **Higher Educational establishment** “Kyiv Medical University”*, Приватний заклад вищої освіти «Харківський інститут медицини та біомедичних наук» – *Private **Establishment of Higher Education** “Kharkiv Institute of Medicine and Biomedical Sciences”*. Як бачимо, відповідниками до українського заклад ужито *institution* і *establishment*, застосовано прийом транспозиції й ужито прикметникову форму *educational*, застосовано зміну порядку слів. Зауважимо, що в англomовному середовищі також фіксуємо різні слововживання: наприклад, офіційний вебресурс Єврокомісії Eurymice в описі національної системи освіти Іспанії вживає словосполучення *higher education institutions* [7], а офіційний вебресурс Британіки у статті про вищу освіту використовує словосполучення *higher educational institutions* [6]. Нетиповим є застосування трансформації вилучення: *Заклад вищої освіти «Український католицький університет» – Ukrainian Catholic University*.

Також фіксуємо різні відповідники до лексеми *гуманітарний*. Цей прикметник має значення «який належить до суспільних наук, що вивчають людину і її культуру» [3]. Отже, гуманітарний університет (інститут) – заклад вищої освіти, який провадить підготовку переважно за так званими гуманітарними спеціальностями в широкому розумінні (на противагу точним, технічним, природничим наукам), тобто в галузях філології, педагогіки, мистецтва, права і т.ін. У проаналізованому матеріалі засвідчено такі відповідники: *Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет» – Higher Private Educational Institution “Dnipro **Humanitarian** University”*, *Ізмаїльський державний гуманітарний університет – Izmail State University Of **Humanities***, *Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут» – Ukrainian Institute of **Arts and Sciences***. Уживання англійського прикметника *humanitarian*, на наш погляд, може спричинити хибне

розуміння англomовним адресатом специфіки університету, адже цей прикметник має значення “involved in or connected with improving people’s lives and reducing suffering” [5], тобто «який пов’язаний із покращенням життя людей та зменшенням їхніх страждань». Так само не дуже вдалими є і застосування трансформації генералізації в останньому наведеному прикладі (*Arts and Sciences*). Найбільш близькими в лексичному плані до українського поняття «гуманітарних наук» є англійські іменники *(the) Humanities* “the study of subjects such as literature, language, history, and philosophy” [5] та *arts* “subjects, such as history, languages, and literature, that are not scientific subjects” [5], причому у

галузі вищої освіти уживається останній: пор. *Bachelor of Arts vs Bachelor of Science*.

Кілька десятків українських закладів вищої освіти (не беремо до уваги відокремлені структурні підрозділи, наукові установи тощо) мають у своїй назві компонент «імені кого». При перекладі таких ергонімів застосовано різні способи й прийоми.

Фіксуємо нечисельні приклади прямого перекладу з уживанням дієприкметникової конструкції *named after*: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» – *The state institution “South Ukrainian National Pedagogical*

University named after K. D. Ushynsky”, Київський Національний Економічний Університет Імені Вадима Гетьмана – *Kyiv National Economic University Named After Vadym Hetman*, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка – *Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko*, Більшість назв перекладено із зміною порядку слів та вилученням (компонент імені не перекладається): Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка – *T. H. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”*, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця – *Bogomolets National Medical University*. В останньому прикладі бачимо ще вилучення при перекладі і ініціалів, що загалом не є типовим: як правило, ініціали транслітеруються.

Якщо ергонім містить і компонент «імені кого», і відтопонімний прикметник, то англійські перекладні відповідники можуть мати різний порядок слів. Більшість назв на першому місці мають транслітерований іменник-топонім, на другому – транслітерований іменник-антропонім: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – *Odesa I. I. Mechnikov National University*, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського – *Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University*, Кам'янець Подільський національний університет імені Івана Огієнка – *Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University*.

Але фіксуємо і назви, де на початку вжито антропонім, після якого – топонім: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – *V. N. Karazin Kharkiv National University*, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини – *Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University*, Волинський національний університет імені Лесі Українки – *Lesya Ukrainka Volyn National University*.

У назвах двох університетів антропонім ужито першим, а топонімний компонент – у кінці назви з прийменником *of*: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького – *Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy*, Київський національний університет імені Тараса Шевченка – *Taras Shevchenko National University of Kyiv*.

Отже, до перекладу англійською мовою українських назв вищої освіти як окремої групи ергонімів використано різні підходи, способи та прийоми перекладу. Основним способом перекладу є прямий переклад, що поєднується з транслітерацією, калькуванням, рідше – транспозицією. Але водночас констатуємо, що до деяких українських лексем дібрано різні англомовні відповідники, а також при перекладі низки однакових за структурою ергонімів застосовано різні способи й прийоми перекладу.

Список використаної літератури

1. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен і назв. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія»*. № 1, том 2, 2007. С. 62–67.
2. Карпенко Н. А. Відтворення прагматики власних назв у перекладі українських народних казок англійською мовою. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70), № 4, Ч. 3, 2020. С. 29–33.
3. Словник української мови: в 11 т. URL: <http://sum.in.ua>
4. Ткачівська М. Р., Ткачівський Д. В. Українські ергоніми в німецькомовній пресі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Випуск 58, 2015. С. 280–282.
5. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org>
6. Higher education URL: <https://www.britannica.com/topic/higher-education>
7. Types of higher education institutions. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/spain/types-higher-education-institutions>

Паламарчук Альбіна

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

THE IMPACT OF AUTHENTIC LISTENING-VIEWING MATERIALS ON ESL STUDENTS' LISTENING ANXIETY

Listening anxiety accompanies learners throughout a whole English learning process, since learners deal with new and challenging listening situations and might not know words or misunderstand a speaker. However, anxiety is assumed to fade away if students gain confidence and get accustomed to listening activities [3].

Authentic listening-viewing materials pose a greater challenge, as they contain slang, uncommon words and phrases. Besides, speakers' pronunciation and accent can be confusing, therefore difficult to comprehend. In addition, such materials can be

731- 742].

The research has been conducted in order to investigate effects of authentic listening-viewing materials on ESL university students' listening skills. Among the findings of the research, some conclusions concerned the impact on listening anxiety. According to the questionnaire that students had filled in, they did not find grammar and vocabulary confusing, 70% said. However, 56% of students admitted that speakers' tempo and accents interfered with their comprehension. 33% had a high level of anxiety before dealing with authentic aids on the regular basis. 78% of students pointed out that their confidence increased due to a frequent use of authentic listening viewing materials. 88% would like to continue learning with listening-viewing materials in the classroom. Therefore, authentic aids seemed complex at first, but almost all participants were eager to implement them, as they make a learning process interesting, exciting and unique [4, p. 117-120].

Authentic listening-viewing materials can have a positive impact on students' listening skills if they are selected properly. A teacher has to take into account main criteria: the suitability of content, exploitability, and readability. If the content is interesting and students are curious about the topic, the aid is suitable. Furthermore, it is beneficial if learners can use this material outside the classroom. Besides, if a material can be used for teaching purposes and develop certain skills, it is exploitable. Readability focuses on complexity whether it is easy or difficult, what challenges students might face working on it, if the vocabulary is demanding and relevant. Some researchers also single out presentation as one of criteria to select an authentic aid. Presentation means being attractive, catching attention and encouraging students to listen or watch [1, p. 60-69].

All in all, the selection of authentic listening-viewing materials is a challenging task but rewarding. Such aids build up learners' confidence in listening and prepare for outside language and real-life situations, as they contain natural examples without simplified grammar and adapted vocabulary. Despite the difficulties that participants of the study had faced, authentic aids inspired their confidence and they were motivated to continue learning through them.

References

1. Berardo, S. A. The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*. 6 (2), 2006, 60–69.
URL: <https://www.readingmatrix.com/articles/berardo/article.pdf>
2. Febrina W. Authentic vs Non-Authentic Materials in Teaching English as a Foreign Language (EFL) in Indonesia: Which One Matters More? *The Asian Conference on Education* 2017. Official Conference Proceedings, 2017, 731– 742. https://papers.iafor.org/wp-content/uploads/papers/ace2017/ACE2017_38649.pdf <https://www.globalscience-researchjournals.org/articles/impacts-of-authentic-listening-tasks-upon-listening-anxiety-and-listening-comprehension.pdf>
3. Melanlioğlu D. Impacts of authentic listening tasks upon listening anxiety and listening comprehension. *Educational Research and Reviews*, 8(14), 2013,

4. Pylypyshyna, D., & Palamarchuk, A. The Impact of Authentic Listening Viewing Materials on ESL University Students' Listening Comprehension Skills. *English Studies at NBU*, 10(1), 2024, 107–132.
<https://doi.org/10.33919/esnbu.24.1.7>

Petrov Oleksandr

*Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University*

Petrova Anastasiia

*Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University*

URGENT PROBLEMS OF DISTANCE EDUCATION IN THE ESL UNIVERSITY CLASSES

Teaching English in the context of distance education requires from teachers and students to quickly adapt to new methods and technologies. It involves the active use of interactive platforms, electronic resources, and multimedia materials to help improve language proficiency and develop communication skills. Students are expected to work hard on their own, to participate, not just attend online classes, and to be able to work with digital technologies.

A commonly recognized problem with distance learning in ESL classroom is the lack of direct interaction between students and teachers, which can reduce motivation to learn. In a traditional classroom, teachers can respond quickly to students' questions, correct mistakes and provide effective feedback. In online classes, this process can be slowed down by technical problems or platform limitations. There is also a lack of communication practice. For future professionals, it is very important not only to have a theoretical knowledge of English, but also to have a practical command of it. In the context of distance learning, where communication is limited to text or audio-video messages, there are significant difficulties in developing live communication skills. [1; 2].

The full-scale war on the territory of Ukraine has made the conditions for distance learning even more difficult and posed new challenges to the educational system that require urgent solutions.

Teachers and students of the Faculty of Foreign Languages and the Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University have identified the main problems that influence the effectiveness of distance learning in English during the war.

First and foremost, it is *the safety* of the participants of the educational process. Constant air-raid alerts, the threat of shelling and physical risks force many students and teachers to interrupt the learning process and hide in shelters.

The psychological state of students and teachers has a significant impact on the effectiveness of learning. Constant stress, anxiety for their lives and the lives of their families, and the lack of a clear plan for the future increase psychological stress and reduce the ability to concentrate.

58

The respondents also noted that *insufficient access to the Internet* significantly impairs the quality of distance learning. Due to constant attacks on the infrastructure, many students and teachers face power cuts and a lack of stable internet connection. Under such conditions, the problem of *adapting curricula* is also acute. Universities are trying to adapt traditional programmes to the unstable online format, but this requires additional efforts from teachers who, under stress, may not always have the resources to adapt their courses quickly and efficiently.

Despite all the challenges, the Ukrainian higher education system, in particular Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, demonstrates a high level of flexibility and adaptability of distance education in times of war. The university's faculty are developing new methods of supporting students, including psychological assistance, psychological trainings, development of alternative learning formats, and the use of international resources to ensure quality education in the new environment.

Thus, distance learning in the context of war in Ukraine faces many challenges, but at the same time opens up new opportunities for the development and modernisation of the educational process. The higher education system is forced to adapt to the realities of wartime, looking for innovative solutions to ensure the continuity of education and support for students. In our opinion, interactivity, flexibility and innovative approaches to learning can be key success factors in distance education in ESL university classroom.

References

1. Galynska Olena, Bilous Svitlana. Remote learning during the war: challenges for higher education in Ukraine. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2022. Vol. 1, No. 5. P. 1–6. doi:10.46299/j.isjel.20220105.01.
2. Hruzevskyi O. A Systematic Analysis of the Impact of the Military Conflict on the Distance Education System in Ukraine. *E-Learning Innovations Journal*, 2023. 1(1). 71–87. doi.org/10.57125/ELIJ.2023.03.25.04.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти особа, яка вивчає англійську мову повинна володіти чотирма видами мовної діяльності: рецептивна (аудіювання та читання), продуктивна (говоріння та писемне мовлення), інтерактивна (говоріння та писемне мовлення), а також медіативна (переклад та інтерпретування). Оскільки писемне мовлення є однією з навичок, які необхідні для належного спілкування та взаємодії англійською мовою, важливо проаналізувати фактори, які заважають учням розвивати її.

Під час викладання англійської мови спершу слід врахувати фактори, які впливають на процес вивчення іноземної мови загалом. Їх можна поділити на такі категорії: а. когнітивні фактори (мовна здібність, стратегії навчання); б. афективні фактори (ставлення, мотивація, тривога); в. метакогнітивні; г. демографічні. Оскільки наше дослідження розглядає афективні фактори, ми зосереджуємось лише на них [8].

Спершу слід дати визначення цим факторам. В освітньому середовищі ставлення – це відношення учнів до навчання. Воно може бути як позитивним, так і негативним, а також мати значний вплив на академічну успішність, тому дослідники стверджують, що існує сильний зв'язок між ставленням і навчанням іноземної мови [3].

Хармер визначає два типи мотивації: зовнішню та внутрішню. До зовнішньої мотивації відносяться ставлення суспільства, родини та однолітків до предмета. Внутрішня мотивація – це той вид мотивації, який виникає внаслідок того, що відбувається в класі [5].

У свою чергу, тривога – це відчуття занепокоєння, яке людина відчуває в освітньому середовищі, що заважає їй навчатися [7].

Маєр і Соловей поділили тривогу на паралізуючу та сприяючу. Паралізуючий тип заважає студентам навчатися та призводить до невиконання домашніх завдань, уникання занять, демотивації та низької академічної

успішності. Сприяюча тривога мотивує студентів стикатися з новими навчальними завданнями та вивчати предмет [2].

Хорвіц виділив три основні джерела тривоги при вивченні іноземної мови: комунікативна тривога, негативна оцінка та тривога перед іспитом. Комунікативна тривога виникає внаслідок нездатності адекватно висловлювати думки та ідеї іноземною мовою. Негативна оцінка – це страх, що хтось може негативно оцінити нашу відповідь під час заняття. Тривога перед іспитом – це страх перед академічною оцінкою [6].

Аріпін і Рахмат визначають тривогу писемного мовлення як одну з мовних перешкод, що заважають учням виконати належно письмове завдання. Цей

60

термін був розроблений Дейлі та Міллером, які визначили цю мовну перешкоду як акт уникання письмових завдань учнями через страх негативного відгуку про їх виконане завдання. Коли учні відчують тривогу під час написання, вони відчують стрес, занепокоєння і можуть навіть тремтіти.

Тривогу писемного мовлення можна поділити на три типи: когнітивну, соматичну та поведінкову. Соматична тривога пов'язана з фізіологічними аспектами, такими як напруга м'язів і підвищений пульс. Когнітивна тривога пов'язана з ментальними, такими як страх негативної оцінки. А поведінкова асоціюється з униканням письмових завдань або занять взагалі [1].

Було проведено ряд досліджень, які вивчали найпоширеніші фактори, що впливають на розвиток тривоги іншомовного писемного мовлення. Дослідження, проведене Рохмою та Муслімом, показало, що учні, які відчують найнижчу тривожність, демонстрували кращі результати в письмі, ніж ті, хто мали вищі рівні тривоги. Найбільш вираженими аспектами, через які учні відчували тривогу, були відсутність практики написання англійською мовою, погане розуміння граматичних правил, недостатній словниковий запас та страх негативної оцінки [9].

Інше дослідження показало, що учні не зазнали негативного впливу від зворотнього зв'язку своїх однолітків та викладачів про їх письмове завдання, проте більшість відчували тривогу через недостатні знання з граматики та малий словниковий запас [10].

Ще одне дослідження виявило, що факторами, які сприяють розвитку тривози писемного мовлення є когнітивні бар'єри, емоційний стрес і тиск оточення, тобто однокласників [4].

Проаналізувавши дослідження, ми можемо зробити висновок, що найзначнішими факторами, які викликають тривогу писемного мовлення, є недостатнє володіння граматичними структурами, малий словниковий запас учнів, страх перед негативною оцінкою з боку вчителя та однокласників. Таким чином, при навчанні іншомовного писемного мовлення необхідно створити такий підхід, який би зменшив вплив факторів зростання тривоги та сприяв розвитку навичкам писемного мовлення.

Список використаної літератури

1. Aripin, N., Rahmat, N. H. Writing Anxiety and its Signs: A Qualitative Study of a Female ESL Writer. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 2021. 11(1), 334–345.
2. Chanprasert Ch., Wichadee S. Exploring Language Learning Anxiety and Anxiety Reducing Strategies of the First-year Students Taking a Foreign Language Course. *Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts*. 2015. 15(1), 131–156.
3. Kamariah A. B., Rohan A. T. Relationships between university students' achievement motivation, attitude and academic performance in Malaysia *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2010. 2(2), 4906–4910.

61

4. Küçük T. Factors leading to writing anxiety in EFL classes. *International Journal of Social Sciences and Educational Studies*. 2023. 10 (1), 1–12.
5. Harmer J. How to teach English. London: Pearson Longman, 2007. 288 p.
6. Melouah A. Foreign Language Anxiety in EFL Speaking Classrooms : A Case Study of First-year LMD Students of English at Saad Dahlab University of Blida, Algeria. *Arab World English Journal*. 2013. 4(1), 64–76.
7. Oteir I. N., Al-Otaibi A. N. Foreign Language Anxiety : A Systematic Review *Arab World English Journal (AWEJ)*, 2019. 10(3) 309–317.
8. Ramona. Affective factors involved in learning a foreign language. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2024. 127, 373–378.
9. Rohmah N., Muslim A. B. Writing anxiety in academic writing practice: Insights from EFL Learners' perspectives. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2020. 546, 348–354.
10. Yan Ch. The inducing Factors and Coping Strategies of English writing anxiety. *The Educational Review*. 2024. No. 8(1), 103–108.

Подзигун Олена

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах воєнного стану, в якому перебуває Україна, викладання іноземних мов зазнає суттєвих змін, створює нові виклики для педагогів, учнів, здобувачів вищої освіти та освітніх установ. Основними проблемами стають не лише питання безпеки, а й організаційні труднощі, адаптація навчальних програм та використання новітніх технологій.

Найперше питання, яке постає в умовах воєнного стану, – це безпека всіх

учасників освітнього процесу. З огляду на постійні загрози, освітні заклади часто стають недоступними, а заняття – неможливими в традиційному форматі. Це змушує педагогів шукати альтернативи, зокрема перейти на дистанційне навчання.

Навчальні програми також потребують швидкої адаптації. Зміни у соціально-політичному контексті, вимагають від педагогів перегляду змісту курсу, включивши до нього нові теми, пов'язані з актуальними подіями та культурними змінами. Крім того, змінюються методи навчання, оскільки традиційні підходи не завжди ефективні в нових умовах.

Перехід на дистанційне навчання вимагає від викладачів знань, вмінь та навичок застосування нових технологій. Використання онлайн-інструментів та платформ, мобільних додатків стає критично важливим. Наразі, можна використовувати безкоштовні онлайн-курси від міжнародних університетів, такі як Coursera, edX та FutureLearn, які пропонують українським студентам доступ до якісних навчальних матеріалів, що сприяють вдосконаленню їхніх мовних

62

навичок. Такі ресурси, як Duolingo, Memrise та BBC Learning English, надають можливість вивчати іноземні мови в інтерактивному форматі, що робить навчання доступним та цікавим [1].

В умовах воєнного стану інтернаціоналізація освіти може стати потужним інструментом для розвитку. Співпраця з іноземними навчальними закладами, обмін досвідом, участь у міжнародних проектах допоможуть здобувачам вищої освіти отримати нові знання та навички. Це також сприятиме культурному обміну та формуванню глобальної свідомості [2].

Слід подбати також про психологічний стан учасників освітнього процесу, що може негативно позначатися на їхній мотивації та здатності до викладання та навчання. Здобувачі вищої освіти, які перебувають у стані стресу, тривоги та нестабільності можуть мати труднощі з концентрацією та мотивацією. Психологічний стан значно впливає на їхню здатність до навчання, тому важливо створити підтримуюче середовище, яке допоможе їм подолати ці труднощі. Важливо забезпечити психологічну підтримку всім учасникам освітнього процесу. Організація групових занять, семінарів з психологами та можливість обговорення складних тем можуть допомогти впоратися з емоційними труднощами, що виникають в умовах воєнного стану.

Важливо, щоб усі учасники освітнього процесу мали змогу долучатися до обговорення та реалізації нових ідей. Викладачі можуть використовувати форуми та онлайн-платформи для обміну досвідом, що сприятиме створенню спільноти підтримки та взаємодії. Це також дозволить зміцнити зв'язки між студентами та викладачами, що є важливим у контексті психологічної підтримки та спільного подолання викликів.

Викладання іноземних мов у закладах вищої освіти України в умовах

воєнного стану стикається з численними викликами. Однак, ці виклики також відкривають нові можливості для розвитку, адаптації та інновацій. Інтернаціоналізація, нові методи навчання та підтримка соціальної відповідальності можуть стати основними аспектами, які допоможуть подолати труднощі та підвищити якість освіти в Україні. Освіта в цей час має потенціал стати не лише інструментом передачі знань, а й важливим елементом підтримки суспільства у складні часи.

Список використаної літератури

1. Dudeney, G., Hockly, N. Digital Technologies in Language Teaching. Cambridge University Press. 2013.
2. Ushakova, I. V., Zakharchenko, E. I. Innovative Approaches to Language Teaching in Crisis Situations. *Journal of Language and Education*. 2020. No. 6(1), P. 45–52.

FOSTERING INDEPENDENT READING SKILLS THROUGH GUIDED READING IN ESL CLASSROOM

Guided reading is a widely used instructional approach that has the potential to significantly impact students' reading development in ESL classroom. Guided reading is an approach that involves a teacher working with a small group of readers. During the lesson, the teacher provides a text that students can read with support, coaching the learners as they use problem-solving strategies to read the text. The ultimate goal is independent reading [4].

To effectively implement guided reading in the foreign language classroom, teachers should select appropriate texts that are culturally and linguistically relevant and interesting to learners. Teachers should also consider such factors as text structure, vocabulary and topics. The complexity of texts should be gradually increased as learners' language skills develop.

Setting a purpose for reading is another key component of fostering independent reading skills through guided reading in ESL classroom. It is essential to establish a clear purpose for the reading session, such as to gather information, enjoy a story, or practice a specific language skill and use pre-reading activities to activate prior knowledge and set expectations.

Students should be encouraged to use independently such strategies as predicting, questioning, visualizing and inferring as well as think-aloud techniques to model cognitive processes.

To provide the supportive framework for the systematic and flexible instruction needed to develop independent readers, educators should offer support as needed, such as clarifying vocabulary, explaining cultural references or providing sentence-level support. As learners become more proficient, support should be gradually reduced.

Creating an encouraging and positive learning environment where students can freely share their thoughts and ideas and where success is celebrated is crucial to fostering active participation.

Recent studies have shown that guided reading can have a significant impact on students' independent reading skills. Some of the key benefits include improved reading comprehension, deeper understanding of texts, enhanced reading fluency, increased vocabulary, stronger reading habits and greater confidence [1, p. 87; 2, p. 31; 3, p. 17].

Guided reading is an effective approach to fostering independent reading skills in foreign language learning. Making guided reading a part of ESL learning program, carefully selecting texts, modeling reading strategies and providing targeted support, educators can empower students to become confident independent readers. As foreign language educators continue to explore innovative teaching methods, guided reading emerges as a valuable tool for enhancing language learning and promoting intercultural understanding.

References

1. Beck I. L., McKeown M. G., Kucan L. Bringing Words to Life : Robust Vocabulary Instruction. Guilford Publications. 2013. 210 p.
2. Rasinski T. V. The Fluent Reader : Powerful Strategies to Grow Fluent Readers. Scholastic. 2012. 192 p.
3. Schulman M. B. Guided Reading: Making it Work. New York : Scholastic, 2000. 272 p.
4. What is Guided Reading? <https://www.learninga-z.com/site/resources/breakroom-blog/what-is-guided-reading#:~:text=Provide%20explicit%20opportunities%20for%20teaching,for%20you%20to%20provide%20the> (дата звернення 22.10.2024)

Pradivlianna Liudmyla

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

THE VERBAL AND THE VISUAL IN SURREALISM

Surrealism, defined as an artistic and poetic attempt to bridge together reality

and imagination, is famous for creating unreal and bizarre works which reflect and seek to overcome the contradictions of the conscious and unconscious minds.

The conscious part here is represented by the verbal constituent of surrealism – the language, conventional and rational by its nature, which was used to render into linguistic signs the pictures of the non-linguistic unconscious. Surrealists' automatic writing or poetry created in dream-like states was supposed to translate these visual images into words and phrases, thus giving birth to marvelous new reality.

Such interaction of the visual and the verbal is an interesting topic for discussion as it has many forms.

Firstly, it takes the form of a competition, the one that Gotthold Ephraim Lessing wrote about in his famous *Laocon; or, On the Limits of Painting and Poetry* [3]. Since the time of Aristotle, art and poetry had been identified as two similar forms of expression and both were expected to imitate life by creating recognizable images. Lessing fought with this tradition and explained that poetry, as a temporal art, and painting, as a spatial one, have different arsenal of tools, different functions and, therefore, different potential for artistic expression.

Secondly, the interaction of a word and an image might take the form of a debate, like the one that took place over Rene Magritte's pipe. "It is not a pipe" – is written under an iconic image of a pipe in Magritte's famous *Treachery of Images* (1929).

Michel Foucault described this painting as "disconcerting by its very simplicity" and full of ambiguities. He questioned whether the sentence, "handwritten in a steady, painstaking, artificial script, like that found heading the notebooks of schoolboys" [2, p. 15], placed beneath the image, "juxtaposed in a neutral, limitless, unspecified space"

65

[2, p. 16], actually referred to the disproportionate, floating, idealized pipe – a simple notion or a fantasy of a pipe.

Another question the picture poses to the observer is: Which is stronger here – the artistic image or the language that denies it? Whose authority is greater – of the language (we are used to believing what we read) or the image (we are used to believing what we see)?

Finally, one more form of the verbal-visual interaction can be seen in the surrealist poetry which tries to catch the images of the non-linguistic unconscious. Surrealism was created to be strange and shocking, to force people out of their comfortable ideas by juxtaposing contrasting images and helping readers make new connections and expand their idea of reality. Surrealism pulled from Freudian ideas of psychoanalysis and the unconscious and used poetic styles to create dreamlike poetry that defied logic and had visual qualities.

Most vividly the visual nature of surrealist poetry is revealed in the phenomena of reminiscence and hypotyposis.

Hypotyposis is defined by modern scientists as vivid picturesque description

that arises from “the interaction of literature and plastic arts” [1, p. 12]. This definition very closely follows the words of G.E. Lessing, who, in his attempt to find the boundaries of painting and poetry, wrote: “But every touch <...> by means of which the poet brings his subject so vividly before us that we are more conscious of the subject than of his words, is picturesque, and makes what we call a picture” [3, p. 88].

The technique of hypotyposis, which, in Umberto Eco’s words, “does not only show, but cause a desire to see” [cited in 4, p. 207] is seen in the surrealists’ use of nouns of concrete semantics over the abstract notions, lack of verbs of active action, in prevalence and abundance of words of concrete meanings which belong to different semantic groups. Visual effect is also produced through the use of color-words and combinations with emotive vocabulary. Images and specific metaphors force readers to think deeper and reveal subconscious meaning, to make them dig into their unconscious and analyze what they find.

The technique of artistic reminiscence, often referred to as an implicit reference to a work of art, can act as a means of the dialogue of poets with painters. Reminiscence occurs when a poetic text reveals an entire system of verbal and visual connections, drawing on images, motifs, and themes from paintings. Interpreting these references helps to clarify or enrich the meaning of the poem.

Analysis of the visual and the verbal interaction taking place in surrealism shows that the poets broke free from the influence of abstract thinking and the established language system by creating poetry that bring to the reader striking visual images. Unfortunately for the poets, “image has surpassed text as the primary expression of the surrealist movement” [5, p. 23]. Perhaps it is the reason why surrealism nowadays is rather associated with art than with poetry, where it is more often traced as a trend in development, or techniques, such as reminiscence or hypoteposis.

References

1. Генералюк Л. С. Творчість Тараса Шевченка в контексті взаємодії літератури і мистецтва початку-середини XIX століття: автореф. дис. ... д ра філол. наук. Київ, 2011. 36 с.
2. Foucault Michel. This is not a pipe. University of California Press Berkeley and Los Angeles, California. 1982. 102 p.
3. Lessing G. Laocoon. Boston : Roberts Brothers, 1887. (digitizes by the Internet archive in 2008)
4. Pradivlianna Liudmyla. Visual Nature of Surrealist Poetry and Its Verbal Expression. *Language in Different Contexts*. Research papers. Vilnius, Lithuania. 2018. Volume VIII (1). P. 203–209.

5. Strehle, Deborah A. Z. *Visual Surrealism : A History and Analysis of the Surrealist Image*. 2011. Volume 19. Paper 11. <http://preserve.lehigh.edu/cas/lehighreview-vol-19/11>

Ромащук Ольга

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформа вищої школи України відбувається в умовах складних соціально економічних перетворень, екстремальних ситуацій, які впливають на трансформацію усіх сфер життя, зміну цінностей та пріоритетів. Відтак, важливим є формування нового професійного досвіду, адаптація до складних реалій життя, професійної діяльності та нові підходи до процесу підготовки майбутніх фахівців.

Останні дослідження проблеми професійної підготовки фахівців в екстремальних умовах та вивчення психологічних особливостей вказують на те, що нові умови діяльності створюють нові виклики, що потребують від фахівців більшого рівня підготовки, мобільності, резильєнтності тощо.

Розвиток особистості людини – складний процес, який триває протягом усього життя, однак особливо інтенсивним є саме у юнацькому віці, зокрема, у студентський період. Від того, як відбувається процес розвитку особистості у студентському віці, багато в чому залежить якість професійної підготовки людини та її подальшої професійної діяльності [1].

Слід зазначити, що психологи розглядають професійне становлення особистості як складний багатовимірний феномен і важливим у професійному формуванні майбутнього фахівця є необхідність перенесення акцентів з професійної компетентності на професіоналізм, який, крім широкого кола знань та умінь, включає й соціально-професійну мобільність, професійну

відповідальність тощо. Саме за умови широкого впровадження у практику педагогічних ЗВО особистісно-орієнтованої освіти дозволить забезпечити професійну самореалізацію людини і підтримку її особистісного і професійного зростання.

Як стверджують дослідники проблеми психологічної готовності до професійної діяльності, процес формування майбутніх фахівців вимагає присутності психолога й організації психологічної підтримки у ЗВО. Традиційна модель навчання у вищому навчальному закладі, підкреслюють дослідники, стала гальмом у розвитку системи підготовки фахівців. При цьому ігнорується або недостатньо розуміється та обставина, що студент потрапляє до нової

соціальної системи, завдання якої таке ж, як і у школи, але мета інша. Якщо у першому випадку метою є формування особистості, яка має розвинений загальноосвітній і культурний рівень, то в другому вона полягає у формуванні професійно розвиненої особистості, здатної до продуктивної діяльності у певній галузі [3; 4].

Об'єктами професійного розвитку особистості є її інтегральні характеристики: 1) соціально-професійна спрямованість, 2) компетентність, 3) професійно-важливі якості, 4) психофізіологічні властивості.

Теоретичний аналіз дозволив виділити компоненти професійної спрямованості: мотиви (наміри, інтереси, схильності), ціннісні орієнтації (значення праці, зарплата, кваліфікація тощо), професійну позицію (ставлення до професії, настанови, очікування і готовність до професійного розвитку), соціально-професійний статус [3]. Дослідники відзначають різний психологічний зміст цих компонентів на різних стадіях становлення, обумовлений характером провідної діяльності і рівнем професійного розвитку особистості.

Професіоналізм майбутнього фахівця, зокрема й педагогічного передбачає володіння певними навичками професійного спілкування. Професійно педагогічне спілкування – система прийомів органічної соціально психологічної взаємодії педагога і студентів, змістом якої є обмін інформацією, пізнання один одного, організація діяльності й стимулювання діяльності студентів, організація і корекція стосунків у колективі студентів, обмін ролями, співпереживання і створення умов для самоутвердження особистості кожного студента [4].

Серед сукупності професійних знань, умінь та засобів виконання професійної діяльності, які власне і становлять професійну компетентність, важливою є соціокультурна складова [5]. Адже, соціокультурні знання, зокрема історія, культурні цінності, переконання, соціальні умовності, ритуальна поведінка, соціолінгвістичні компетенції, а саме вітання, звернення є фундаментальними компонентами, необхідними для розвитку міжкультурної комунікативної компетентності майбутнього фахівця [2].

Важливими етапами підготовки фахівців до професійної діяльності є: актуалізація професійно-психологічного потенціалу особистості; стимулювання й мотивування професійного зростання, кар'єри; підвищення соціально професійної компетентності; діагностика й корекція професійно-психологічного

профілю фахівця; розвиток професійно важливих якостей і ключових кваліфікацій; формування соціально-професійних та інтелектуальних умінь; освоєння компетентних технологій професійної поведінки; розвиток позитивної професійної Я-концепції і проектування сценаріїв професійного розвитку; подолання деструктивного розвитку особистості фахівця: криз, деформацій.

Найважливішою професійно обумовленою підструктурою особистості є професіонально значущі психофізіологічні властивості. Розвиток цих

властивостей відбувається у процесі освоєння діяльності. При цьому одні психофізіологічні властивості визначають розвиток професійно важливих якостей, інші, професіоналізуючись, набувають самостійного значення.

Список використаної літератури

1. Бучацька С. М., Зарічна О. В., Матієнко О. С. Детермінанти становлення психологічної готовності студентів до професійного спілкування іноземними мовами. *Фаховий науковий журнал «Габітус»*. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Одеса. В. 45. 2023. С. 102–109. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.17>.
2. Засекіна Л. В. Психолінгвістика, мовленнєва діяльність, особистість : співвідношення понять у контексті мовленнєвої генези дитини. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. Переяслав-Хмельницький, 2008. Вип. 15. С. 83–85.
3. Кобець О. В., Бучацька С. М. Особливості впливу ціннісних орієнтацій на формування професійних планів студентів. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)* : журнал. 2024. № 1(35). С. 562–570.
4. Ромашук О. Професійна готовність науково-педагогічного працівника до педагогічної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 35. С. 478–482.
5. Ромашук О. Розвиток соціокультурної компетентності. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 46, 2021. 310– 314. <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2567>

The teaching profession inherently demands a high level of dedication, adaptability, and resilience. However, during periods of instability, such as martial law, these attributes are tested to their limits. English language teachers, in particular, face the dual challenge of continuing to fulfil their educational duties while also coping with the unpredictability and emotional strain associated with wartime conditions. This paper explores the various factors that contribute to the resilience of English language teachers in such extreme contexts, analysing both personal and professional aspects that enable them to persevere despite significant disruptions to the education system.

Resilience, in the context of teaching, refers to an individual's ability to withstand challenges, maintain psychological well-being, and continue professional responsibilities under adverse conditions. During martial law, English language teachers in Ukraine encounter [5] unique stressors, including the disruption of school operations, shifts to distance learning, and the emotional toll of living through war. Despite these challenges, many teachers continue to exhibit remarkable resilience, driven by a combination of professional commitment, social support, personal strategies, and adaptive skills that enhance their ability to navigate the complex environment of wartime teaching [6].

Recent studies have highlighted the resilience of educators in warfare zones, focusing on psychological well-being and professional support systems [7]. For instance, Kim and Asbury [2] explored how teachers' emotional resilience is bolstered by community networks during crises, while Huberman et al. examined the adaptation of teaching methods in emergency remote learning contexts. However, there is limited research specifically addressing the resilience of English language teachers under martial law, particularly in relation to their professional identity and long-term adaptive strategies, which this article aims to address.

Professional identity and motivation

A crucial factor in the resilience of English language teachers is their strong professional identity and intrinsic motivation [1]. Many teachers view their role as not only imparting linguistic skills but also fostering a sense of normalcy and continuity in students' lives amidst chaos. Dedication to their profession and an awareness of the broader importance of teaching English during wartime contribute significantly to their ability to maintain focus and motivation. These educators recognize that their role extends beyond language instruction – it provides a vital link to global communication and opportunities for students, particularly in conflict-ridden regions. This sense of purpose strengthens their resolve to continue working, even when the challenges seem overwhelming.

Social support and professional community

Social support, both within and outside the professional community, plays a vital role in reinforcing the resilience of English language teachers. Interaction with

colleagues, either through formal professional communities or informal peer networks, allows teachers to share experiences, seek advice, and offer emotional support [3]. Participation in professional development programs or online forums becomes particularly important, as these platforms enable educators to discuss best practices, troubleshoot common challenges, and find solidarity in shared struggles. This sense of belonging and mutual support mitigates feelings of isolation, reduces burnout, and empowers teachers to sustain their efforts despite the adversities imposed by martial law.

Use of self-help and self-regulation strategies

Resilient teachers often employ self-help and self-regulation strategies to cope with the heightened stress associated with wartime teaching. These strategies include mindfulness practices, physical exercise, time management, and reflective practices, which help them maintain psychological well-being. Teachers also develop techniques to manage classroom dynamics in unstable conditions, fostering a safe and supportive environment for their students. By maintaining a balance between their professional and personal lives, they are better equipped to handle stress and continue functioning effectively. Such strategies are crucial for sustaining resilience over prolonged periods of uncertainty.

Adaptation to new working conditions

The rapid shift to distance learning and the integration of new technologies during martial law require teachers to quickly adapt to altered working conditions. The ability to embrace digital tools, reconfigure curricula, and navigate the challenges of online instruction is a key aspect of resilience. Teachers who demonstrate flexibility and openness to new methods are more likely to succeed in delivering quality education despite the constraints of the environment. Additionally, the changes in curricula and the need to align instruction with students' diverse needs during wartime enhance teachers' adaptability, ensuring continuity of learning in a disrupted setting.

Prospects for using resilience experience in future professional activities The skills and strategies developed during wartime teaching are not only crucial for immediate resilience but also serve as valuable assets for future professional activities [4]. The experiences of navigating extreme challenges will equip teachers with a unique skill set that can be applied to future crises or disruptions, enhancing their overall capacity for professional growth. Furthermore, teachers can share their wartime experiences with colleagues, contributing to the broader professional community's understanding of resilience. These insights may inform future educational policies and resilience-building practices, ensuring that educators are better prepared for future disruptions.

The teachers of the Department of Foreign Languages at VNTU, despite the immense strain brought on by Russia's full-scale armed aggression against Ukraine, remain unwavering in their commitment. Though weary, we draw strength from our families, students, and the shared humour and camaraderie that binds us as a team.

Engaging in routine work, connecting with one another, and offering mutual support provide a sense of normalcy in these turbulent times. It is this stability amidst the chaos that fuels our resilience and inspires us to continue working tirelessly for the victory of Ukraine.

In summary, the resilience of English language teachers during martial law is a complex, multifaceted phenomenon rooted in professional dedication, social support, personal coping strategies, adaptability, and forward-looking resilience. By understanding these factors, we can better understand each other and support educators in war zones and equip them with the tools necessary to continue their vital work under the most challenging circumstances.

References

1. Beltman S. Teacher professional resilience: Thriving not just surviving. In Learning to teach in the secondary school. Ed. N. Weatherby-Fell. Melbourne : Cambridge University Press, 2015. P. 20–38.
2. Kim L. E., Asbury K. ‘Like a rug had been pulled from under you’: the impact of COVID-19 on teachers in England during the first six weeks of the UK lockdown. Br. J. Educ. Psychol. 2020. Vol. 90. P. 1062–1083. DOI: <https://doi.org/10.1111/bjep.1238>.
3. Masten A. S. Resilience theory and research on children and families: past, present, and promise. J. Fam. Theory Rev. 2018. Vol. 10. P. 1231. DOI: <https://doi.org/10.1111/jftr.12255>.
4. Naidu S. Building resilience in education systems post-COVID-19. Dist. Educ. 2021. Vol. 42. P. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.1080/01587919.2021.1885092>.
5. Nykyporets S. Determinants influencing burnout levels among Ukrainian EFL educators: theoretical constructs and personal experience. Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization», Umeå, Kingdom of Sweden, September 19-20, 2023. No. 171. P. 125–143. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.09.2023.011>.
6. Nykyporets S. S., Boiko Yu. V. Practical tips and interactive learning tools for the work of a foreign language teacher at a technical university in the conditions of blended learning during the full-scale military aggression of Russia against Ukraine. World trends in the use of interactive technologies in education. International collective monograph. Intellebence Transportation System And Smart City Institute (ITSSCI). Lima, Peru, 2024. Chap. 14. P. 322–348. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10653715>.
7. Poliluieva I., Sakhno O. Resilience as a component of ensuring the psychological health of teachers in the conditions of war. European Humanities Studies: State and Society. 2024. Vol. 1, No. 1. P. 140–151. DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2024.1.10>.

ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

З першого дня повномасштабного вторгнення ведеться війна не лише за суверенітет та цілісність України, але і війна проти української освіти. За останні роки окупанти знищили або пошкодили майже кожен десятий заклад освіти в Україні. Руйнування освітньої інфраструктури та вимушене переміщення, зробило освіту недоступною для українців. Діти стрімко втрачають знання, а через тривалу відсутність спілкування з однолітками та педагогами, вони втрачають базові навички комунікації, взаємодії та опиняються в ситуації критично обмеженої соціалізації.

Воєнний стан створює нові виклики для системи освіти, включаючи й викладання іноземних мов. Обмежений доступ до ресурсів, стресова атмосфера та переміщення студентів і викладачів вимагають нових підходів до організації освітнього процесу, що включають адаптацію навчальних програм, психологічну підтримку та забезпечення безперервного доступу до сучасних засобів навчання. Викладачі повинні бути готові до гнучкості та швидкої реакції на змінні умови [1; 2].

Навчання іноземної мови завжди тісно пов'язане з використанням мобільних технологій та технічних засобів, а в умовах воєнного стану має критичне значення для забезпечення безперервності освіти та збереження доступу до освітніх ресурсів [3, с. 81].

Використання різних цифрових інструментів на занятті з іноземної мови заохочує студентів розвивати свої розмовні навички, працювати над спільними проєктами, обмінюватися ідеями і вирішувати проблеми в режимі реального часу, ефективно співпрацювати і бути відповідальним, навчитися висловлювати свої думки та ідеї. Використання різноманітних онлайн-ресурсів дозволяє студентам отримувати знання самостійно та обробляти інформацію за допомогою відповідних цифрових інструментів [4, с. 241].

Ключовими аспектами організації освітнього процесу для викладання іноземних мов у воєнний час є:

Забезпечення безперервності освітнього процесу: В умовах воєнного стану, коли заклади освіти можуть бути закриті або частково зруйновані, цифрові платформи надають можливість продовжувати навчання незалежно від місця перебування студентів.

Дистанційне навчання: Платформи на кшталт Zoom, Microsoft Teams,

Google Classroom забезпечують дистанційне навчання, що дозволяє викладачам залишатися на зв'язку зі студентами через відеоконференції, вебінари та обмін навчальними матеріалами.

Мультимедійні ресурси та інструменти: Онлайн-програми, такі як Duolingo, Memrise або Busuu, допомагають студентам розвивати мовні навички через інтерактивні вправи, які використовують відео, аудіо та ігрові елементи для покращення засвоєння мови.

73

Гнучкість та персоналізація навчання: Цифрові засоби дозволяють адаптувати освітній процес під індивідуальні потреби кожного студента, надаючи можливість самостійно обирати темп, формат і рівень складності завдань.

Психологічна підтримка та зниження стресу: В умовах воєнного стану навчання іноземних мов може стати способом відволіктися від негативних подій. Цифрові платформи дозволяють створювати спільноти, де студенти можуть спілкуватися, отримуючи не лише знання, а й моральну підтримку.

Доступ до міжнародних ресурсів: Використання онлайн-інструментів дозволяє студентам отримувати доступ до автентичних іноземних матеріалів, таких як новини, фільми або подкасти, що допомагає розвивати навички аудіювання та читання, що сприяє розвитку мовної компетентності.

Забезпечення мобільності навчання: Цифрові засоби дозволяють студентам продовжувати навчання, навіть якщо вони були змушені покинути свої домівки через бойові дії. Онлайн-платформи доступні на мобільних пристроях, що надає можливість навчатися з будь-якої точки світу.

Інтерактивність і гейміфікація: Використання цифрових платформ дозволяє залучати студентів через інтерактивні вправи та ігри, які підвищують мотивацію, до вивчення мови, навіть у стресових умовах.

Підтримка зворотного зв'язку: Онлайн-платформи дають можливість швидко та зручно отримувати відгуки від викладачів, а також організовувати групові обговорення та спільну роботу.

Можна зазначити, що війна проти України стала не лише військовим викликом, але й серйозним випробуванням для української освіти. Цифрові засоби навчання не лише забезпечують безперервність освітнього процесу, але й допомагають зберігати мотивацію студентів, сприяючи розвитку їхніх мовних та комунікативних навичок. Платформи для дистанційного навчання дають можливість студентам продовжувати навчання з будь-якої точки світу, отримувати зворотний зв'язок та брати участь у спільних проєктах. Завдяки гнучкості та персоналізації цифрових інструментів, освітній процес адаптується до потреб кожного студента, навіть у надскладних умовах воєнного стану.

Список використаної літератури

1. Війна та освіта. 2 роки повномасштабного вторгнення бриф за результатами дослідження. Київ, 2024. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static>

[objects/mon/sites/1/news/2024/02/10/Bryf.Viyna.ta.osvita.Dva.roky.povnomas_shtabnoho.vtorhnennya.2024.ukr-10.02.2024.pdf](https://objects.mon/sites/1/news/2024/02/10/Bryf.Viyna.ta.osvita.Dva.roky.povnomas_shtabnoho.vtorhnennya.2024.ukr-10.02.2024.pdf)

2. Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (І етап). Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/monitoring-fpo-zvo-i2024/>
3. Федик Т. В. QR-коди : їх створення та використання на заняттях англійської мови. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2023. № 70. С. 75–83.

74

DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-70-75-83>

4. Dmitrenko N., Budas I., Fedyk T. Maximizing University Students' Spoken Interaction in English within the Distance Learning Framework in Wartime. *The Annals of Ovidius University Constanța. Philology Series (Analele Universității "Ovidius" Constanța. Seria Filologie)*. 2024. XXXV (1). P. 227–245. https://litere.univ-ovidius.ro/Anale/volume_2024_1.php

Штохман Лілія

Західноукраїнський національний університет

Шилінська Інна

Західноукраїнський національний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНОМУ ЗВО

У становленні сучасного конкурентоздатного фахівця зростає необхідність вивчення іноземної мови з орієнтацією на її практичне застосування у побутовому, діловому, професійному спілкуванні. Вивчення іноземних мов, досконале володіння ними стало важливою складовою успіху сучасної людини. Основний напрям розв'язання проблеми поліпшення мовної підготовки студентів немовного ЗВО, майбутніх фахівців у різних галузях науки, економіки, освіти – це підвищення їх іншомовної комунікативної компетенції.

Розуміння іноземної мови як засобу міжнародного спілкування стимулює пошук нових підходів в організації процесу навчання іноземних мов, який забезпечуватиме пізнання студентами нової культури. Зростання освітнього, виховного й розвивального значень іноземних мов у житті суспільства й кожної людини, а також наявність багатомовного й полікультурного середовища в усіх європейських країнах продукували ідею розширення індивідуального мовного досвіду особистості.

Попереднє століття ознаменувалось радикальною зміною методики викладання іноземних мов – від застарілої парадигми аж до комунікативного

підходу в 1970-х. Але, разом з тим, як зазначає британський педагог-практик Дж. Тейлор (Taylor), з того часу не з'явилося жодної беззаперечно надійної методології [5]. Більшість педагогів визнає, що на практиці використовують кілька методів, не зупиняючись на одному, навіть найдавніші ще досі не залишилися в історії, а успішно використовуються на заняттях.

Багато викладачів обирають традиційну методику планування заняття – пояснення, практика, перевірка (ППП). Цей надійний метод дозволяє чітко організувати низку навчальних активностей і є найкращим, щоб охопити всі лексичні та граматичні аспекти підручника чи навчальної програми. Та Кетрін Білсборо (Bilsborough), британський педагог-практик, наголошує, що хоча цей метод відмінно задовольняє потреби викладача, він навряд чи є найкращим вибором, щоб справдити очікування студента. Лексичне наповнення занять не зовсім відповідає потребам тих, хто навчається, та майже повністю диктується змістом підручника і програми, хоч часто викладачі все одно підлаштовують

75

матеріал під потреби групи та навчального процесу. З одного боку, програма, підручник, очікування студентів, а з іншого – різноманіття методологій і підходів з їх перевагами та недоліками [1].

Метод комунікативних завдань (TBL) та метод проектів (PBL) були створені для реалізації концепції навчальної ігрової діяльності за професійною спрямованістю, що дозволяє задіяти елементи проблемності, дискусійності, конструювання та сприяють розвитку творчого мислення, здатності мислити самостійно, прогнозувати варіанти вирішення завдання [3].

Британський педагог Д. Петрі (Petrie) у своїй праці “PPP, TTT, Dogme” порівнюючи ці методи, зауважує, що у практиці TBL центральна увага приділяється виконанню завдань на відміну від вивчення граматичних чи лексичних тем, а цілями є не «вивчити структуру», а «виконати завдання». Мова в такому випадку стає не метою, а засобом виконання поставленого завдання. Студенти приймають власне рішення щодо способу виконання завдання та мови, яка для цього підходить [4].

Такий спосіб навчання поміщає студентів в автентичні мовні ситуації і дозволяє їм використовувати всі свої мовленнєві ресурси, щоб впоратись із ними. Він дозволяє студентам зрозуміти, яку інформацію їм необхідно повторити, яку опанувати. Завдяки цьому вони самостійно бачать і розуміють свої потреби, що заохочує їх до відповідальності за власне навчання. TBL є хорошим рішенням для груп зі студентами різного рівня знань; де всі вони отримують однаковий комунікативний досвід та інформацію про власні потреби у вивченні мови [4].

Іншою перевагою цього підходу є те, що студентам відкривається широке різноманіття мовних засобів. Лексичні одиниці – сталі словосполучення та фрази, те, що часто оминається в програмі, природнім чином з'являється в заняттях такого типу. Та британський педагог-практик Річард Фрост зазначає, що це також може бути і недоліком. Одним із негативних моментів є довільність/випадковість, адже часто заняття такого типу не відповідають

програмі та підручнику, де матеріал представлено за чітким принципом поступовості [2].

Традиційна методика ППП (пояснення-практика-перевірка) пропонує значно спрощений підхід до вивчення мови. Він базується на ідеї представлення мовного матеріалу чіткими блоками, від простішого до складнішого. Однак, як показують дослідження, неможливо передбачити чи гарантувати, як студенти опанують матеріал. А робота з мовою в загальному є кращим способом вивчення на відміну від неприродного обмеження її до окремих структур.

Крім того, TBL є альтернативою для вчителів мови – у такому занятті вони не визначають наперед, який матеріал буде розглядатись, адже заняття базується на виконанні основного завдання, а використання мовних структур визначається тим, що відбувається під час виконання основного завдання.

PBL – підхід, де студентоцентричність на ще вищому рівні. В ньому багато спільного із підходом TBL, але тоді як в останньому головне у занятті – завдання, у PBL центральним фокусом семестру чи навіть року є виконання проекту. Як і з TBL, залежно від викладача, підхід до цієї методики може бути різним. Одні обирають її як базову для роботи протягом року, інші – приділяють їй лише певний час – на додатковому курсі або як частину іншої методики.

76

Ролі викладача та студента у PBL є майже такими ж, як у TBL. Останнім дається повна свобода для вирішення питання чи обміну інформацією так, як їм це необхідно. Роль викладача – моніторити та бути посередником, який встановлює рамки виконання завдань та допомагає із вибором мовних засобів, коли це необхідно, та забезпечує студентам можливості представлення кінцевого продукту чи презентації. Як і в TBL, викладач моніторить співпрацю, але не втручається у саму роботу.

Переваги такої діяльності очевидні, адже саме завдяки роботі над проектами в навчальне середовище можуть залучатися автентичні задачі з реального життя. Американський педагог Ендрю Деві (Dewey) писав, що «освіта не є підготовкою до життя, а є самим життям». Таким чином, така робота дозволяє «самому життю» визначати діяльність на заняттях і забезпечує сотні можливостей для навчання. Крім елементу розваги виконання проектів дає змогу студентам випробувати себе в реальних комунікативних ситуаціях (аналіз, прийняття рішень, делегування, виправлення, відмова, погодження) і часто вимагає мультидисциплінарних навичків з інших сфер. Тобто така робота дозволяє розвивати вищі рівні розумової діяльності, за Блумом, аніж просте вивчення лексики та структур [2].

Отож, як TBL, так і PBL є методами, що акцентують переважно на досягненні реалістичних цілей і, відповідно, на використанні мовних засобів, потрібних для цього. В межах цих підходів мова розглядається як засіб виконання завдань, а не як набір ізольованих граматичних чи лексичних тем для вивчення. Вони дають безмежні можливості для комунікації в автентичному контексті та свободу використання мовних ресурсів і разом з тим – інформацію

про прогалини у володінні мовою.

Список використаної літератури

1. Bilsborough K. TBL and PBL: two learner-centered approaches. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/tbl-pbl-two-learner-centred-approaches>
2. Frost R. A task-based approach.
URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/a-task-based-approach>
3. Межуєва І. Ю., Єльцова С. С. Концептуальні підходи до навчання англійської мови в немовному вузі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2017. № 29 том 2. С. 138– 140.
4. Petrie D. Space for spontaneity.
URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/blogs/david-petrie/david-petrie-space-spontaneity>
5. Tailor J. PPP, TTT, Dogme
URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/blogs/james-taylor/james-taylor-ppp-ttt-tbl-dogme>

Баюрко Марія

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: Поселецька К.А., к. пед. наук*

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ (МЕТОДУ «АКВАРІУМ» ТА МЕТОДУ «ПРОЄКТІВ»)

Сучасні тенденції вивчення англійської мови вимагають активного залучення учнів до мовленнєвої діяльності, зокрема розвитку навичок діалогічного мовлення. Інтерактивні методи навчання, такі як метод «Акваріум» та метод «Проектів», забезпечують більш глибоке засвоєння матеріалу, підвищують мотивацію учнів та сприяють розвитку комунікативної компетенції.

У науково-методичній літературі значна увага приділяється терміну «діалогічне мовлення». Зокрема, у «Енциклопедії сучасної України» [1] дається таке тлумачення діалогу: діалог (від грецького *διάλογος* – бесіда, розмова) представляє собою взаємодію між двома або кількома людьми.

Англомовне діалогічне мовлення можна схарактеризувати як двосторонній процес мовленнєвого спілкування, інакше кажучи, це – процес прийому і видачі повідомлення, складовими частинами якого є механізм осмислення, пам'яті, випереджаючого синтезу. Учасники діалогу повинні уміти говорити та слухати; адекватно реагувати на репліки один одного, дотримуючись правил культури спілкування [5, с. 111].

Для розвитку та вдосконалення умінь англомовного діалогічного мовлення варто використовувати 3 групи вправ [4, с. 68]: 1) вправи для оволодіння діалогічними єдностями; 2) вправи для оволодіння мінідіалогами; 3) вправи для оволодіння діалогом.

Використання інтерактивних методів навчання, наприклад, метод «Акваріум», метод «Проектів» допомагає учням покращити їхні комунікативні навички, навчити їх ефективно взаємодіяти з однокласниками та якісно висловлювати свої думки.

Метод «Акваріум» – один з різновидів ділової гри. Суть цього методу полягає у тому, що кілька учасників обігрують задану ситуацію. Інші учні спостерігають і аналізують не тільки дії учасників, а й запропоновані ними варіанти й ідеї. Така форма роботи на уроці допомагає вдосконалити навички роботи в малих групах, але вона може бути запропонована лише тоді, коли учні вже мають добрі навички групової роботи [3, с. 33].

Під час гри учасники демонструють діалогічні вміння, дискутуючи на задану тему, а спостерігачі аналізують діалог, висловлюють свої думки та роблять висновки. Метод сприяє розвитку вмінь аргументувати, взаємодіяти в групі та швидко реагувати на комунікативні виклики.

78

Метод «Проектів» є однією з інтерактивних навчальних методик, що сприяє формуванню творчої особистості учня. У цьому підході традиційна модель взаємодії «учитель – учень» змінюється на більш активну «учень – учитель» [1, с. 113]. Орієнтований на виконання завдань у групах, що має на меті не лише розвиток мовленнєвих навичок, а й навчання учнів працювати в команді, вирішувати проблеми та самостійно досліджувати інформацію. Проекти можуть бути різноплановими: презентації, дебати, рольові ігри, що дозволяє учням занурюватися в реальні мовленнєві ситуації.

Інтерактивні методи навчання, зокрема метод «Акваріум» та метод «Проектів», є ефективними засобами розвитку англомовного діалогічного мовлення. Результатами впровадження даних інтерактивних методів є покращення рівня комунікативних навичок та впевненості учнів у використанні англійської мови, підвищення мотивації до вивчення іноземної мови через цікаві та динамічні форми роботи, а також розвивають вміння працювати в команді та вирішувати проблеми.

Таким чином, використання методів «Акваріум» та «Проектів» може бути включене до програми навчання англійської мови у старшій школі для

підвищення ефективності уроків та мотивації учнів.

Список використаної літератури

1. Богуш Н. М. Упровадження інноваційних методів і технологій на уроках німецької мови як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4. С. 109–117. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2013_4_22.
2. Енциклопедія Сучасної України. / Ред. кол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24455>.
3. Крикун О. В. Використання інтерактивних методів навчання для формування навичок діалогічного мовлення учнів середніх класів на уроках англійської мови : дипломна робота магістра : 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)); Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький, 2021. 117 с. Режим доступу: <https://elar.khmnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac0dcfa2-ac7c-4ebd-b45f9ca9bf55cdeb/content>.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Вид. 2-ге, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
5. Христич Н. Формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні учнів старшої профільної школи на основі лінгвокультурологічних стратегій. *Теоретична і дидактична філологія. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди*. Випуск 35. 2023. С. 108–119.

79

Белінська Марина

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: Яцишин О.М., к. пед. наук

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ КРАЇНОЗНАВЧИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Джерела інформації про реалії країн, мова яких вивчається, є невід’ємною складовою змістовного забезпечення лінгводидактичного процесу. Тексти країнознавчої тематики традиційно відіграють суттєву роль у створенні контексту для засвоєння відповідної іноземної мови. Очевидно, що зміст таких текстів повинен бути значущим, мати певну новизну, містити відомості про державний устрій, географічне середовище, характерні предмети матеріальної культури, елементи фольклору або особливості мовленнєвого поведіння й етикету [2, с.

91], тобто формувати лінгвокраїнознавчу компетентність.

Науковці зазначають, що дидактичний потенціал англomовних текстів має враховувати такі функції:

- мотиваційно-стимулююча функція країнознавчих текстів створює інтерес та стимулює позитивне ставлення до читання;
- інформаційно-лексична функція країнознавчих текстів надає мовну і мовленнєву інформацію, сприяючи формуванню мовних та мовленнєвих компетентностей учнів;
- виховно-впливова функція країнознавчих текстів може впливати на емоційно-психічну сферу учнів;
- навчально-керувальна функція країнознавчих текстів використовується як засіб навчання та формування лексичної компетентності в різних видах мовленнєвої діяльності [7; 8].

Формування лінгвокраїнознавчої компетентності на основі країнознавчих текстів розглядається як комплексний процес, який враховує важливі аспекти забезпечення якісного засвоєння лексики та розвитку мовних навичок учнів. Критерії відбору текстів для читання здебільшого стосуються структури, змісту та обсягу країнознавчих матеріалів [6, с. 440].

У своєму дослідженні Л. Бірецька виділяє такі критерії відбору навчального матеріалу: автентичність, актуальність і професійно-інформативна цінність; міжпредметна координація та концентризм [1, с. 234-235]. Н. Осадча зазначає, що ... «пізнавальна цінність, культурологічна цінність, автентичність, врахування адресата відбору, інформативна цінність, змістовність, тематичність, урахування потреб учнів, естетична привабливість» є критеріями, які слід враховувати при виборі країнознавчого тексту [4, с. 181]. І. Ференчук Піонтковська пропонує виокремити критерії автентичності, тематичності, інформативності, жанрово-структурної відповідності, відповідності рівню сформованості іншомовної комунікативної компетентності та мотиваційної цінності [5, с. 120].